

be|ret sb., -(t)en, -(t)er,
-(t)erne (en damehat)

be|ret|ning sb., -en, -er, -erne

be|ret|te vb., -r, -de, -t

be|ret|ter sb., -en, -er, -ne

be|ret|til|ge vb., -r, -de, -t (give
noget til)

be|ret|til|gelse sb., -en, -er

lig grund til at noget skal
eksistere el. gælde); have sin
berettigelse

Dansk
Sprognævn

Årsberetning 2012

PRO

Dansk Sprognævn

ret|skriv|ning sb., -en, -er,
-erne, i sms. retskrivnings-,
fx retskrivningsreform,
retskrivningssystem
ret|skriv|nings|ord|bog sb.,
-en, retskrivningsordbøger,
retskrivningsordbøger
ret|slig (el. ret|lig; adj.) -t, -e
ret|slæ|ge sb., -n, -r, -rne (fx
ge som bistår med lægelige
undersøgelser ved retssager),
i sms. retslæge-, fx retslæ-
geråd

Dansk Sprognævnets mission

Ved at indsamle og formidle viden om det danske nutidssprog hjælper og inspirerer vi alle til at udveksle oplysninger, tanker og ideer på et klart og formålstjenligt dansk.

Dansk Sprognævn er en statslig forskningsinstitution under Kulturministeriet. Sprognævnet, der blev oprettet i 1955, har til opgave på videnskabeligt grundlag at give myndighederne og offentligheden råd og oplysning om det danske sprog. Sprognævnets hovedopgaver er:

- at følge med i sprogets udvikling, fx ved at registrere nye ord
- at svare på spørgsmål om dansk sprog og sprogbrug
- at fastlægge den danske retskrivning og redigere og udgive den officielle danske retskrivningsordbog.

Dansk Sprognævn Årsberetning 2012

© 2013 by Dansk Sprognævn, Copenhagen

Layout: Anna Falcon

Print: Frederiksberg Bogtryk as

Printed in Denmark 2011

ISBN 978-87-89410-47-0

Indhold

Forord	5
Årsberetning 2012	6
Medlemmer	6
Medarbejdere	7
Møder	8
Tværgående funktioner	9
Samarbejde med andre institutioner	11
Oplysning og rådgivning	18
Spørgsmål og svar	18
Elektronisk svarbase	18
Hjemmesiden	19
Sprogportalen sproget.dk	19
Vejledning mv.	20
Nævnet i medierne	21
Kampagnen Gang i sproget	21
Aktiviteter i 2012	22
Normering	25
Forskningsberetning for 2012	28
Forskningsudvalget	28
Interne forskningsprojekter	29
Eksternt finansierede forskningsprojekter	35
Publikationer	39
Hvordan opfylder nævnet sin mission?	46
Aktivitetsplan for 2013	50
Regnskab for 2012	52

be|ret sb., -(t)en, -(t)er,
-(t)erne (en damehat)
be|ret|ning sb., -en, -er, -erne
be|ret|te vb., -r, -de, -t
be|ret|ter sb., -en, -e, -ne
be|ret|til|ge vb., r, -de, -t
nogen ret til)
be|ret|til|gel|se sb., -n (rime-
lig grund til at noget skal
eksistere el. gælde); have sin
berettigelse

Dansk Sprognævn

FORORD

Så kom den nye ordbog endelig! Den 9.11.2012 blev den længe ventede Retskrivningsordbog 2012 lanceret – og vel modtaget.

Selvom antallet af opslagsord stadig ligger omkring 64.000 ord, er 2012-ordbogen ca. 25 % større end sin forgænger fra 2001. Det skyldes at bøjningsoplysningerne er blevet mere eksplicite og derfor fylder mere, at der er kommet 10.000 flere sammensætningsksempler til, og at 32 % af ordene er blevet forsynet med korte betydningsidentificerende forklaringer. Alt i alt er ordbogen blevet mere anvendelig og lettere tilgængelig.

Sprognævnets repræsentantskab, bestyrelse og fagråd, som har fulgt redigeringsprocessen løbende og drøftet ændringerne indgående, kunne med god samvittighed afslutte de første fire år under den nye sprognævnsløve.

Der bliver meget nyt at tage fat på i de kommende år for det nye repræsentantskab. Det er besluttet at ordbogen fremover skal opdateres hyppigere og med faste mellemrum, og at den skal være bedre tilgængelig digitalt. Begge dele kræver omtanke og aktiv involvering af alle nævnets organer og tæt kontakt med ministeriet både hvad angår håndteringen af fremtidige principielle og ikkeprincipielle ændringer i selve ordbogen og de økonomiske konsekvenser af digitaliseringen.

Sideløbende med dette skal der arbejdes med nye forsknings- og formidlingsprojekter. Nævnet er i gang med at udvikle et samlet program for forskning i danskernes skriftlighed som i de næste 5 år skal munde ud i en række analyser der belyser danskernes stave- og skrivefærdighed fra folkeskolen til universitetet.

Jørn Lund
Formand

Sabine Kirchmeier-Andersen
Direktør

Årsberetning 2012

MEDLEMMER

Repræsentantskab for perioden 1.1.2012-31.12.2012

Center for Læseforskning, Lektor *Martin Holger Juul*

Danmarks Lærerforening, Lærer *Greta Jørgensen*

Danmarks Radio, Sprogredaktør *Martin Kristiansen*

Dansk Forfatterforening, Forfatter *Ellen Boen*

Dansk Journalistforbund, Faglig konsulent *Kirstine Baloti*

Dansk Skuespillerforbund, Skuespiller *Henrik Petersen*

Dansk Standard, Korrekturlæser *Helen Købke*

Danske Dagblades Forening, Medredaktør *Michael Ehrenreich*

Danske Skønlitterære Forfattere, Forfatter *Peter Rønnov-Jessen*

Danske Universiteter, Professor *Jens Ulrik Andersen*

Danske Universiteter, Lektor *Elisabeth Arnbak*

Danske Universiteter, Lektor *Dorthe Duncker*

Danske Universiteter, Institutleder *Johannes Nørregård Frandsen*

Danske Universiteter, Lektor *Hans Götzsche*

Danske Universiteter, Lektor *Eva Skafte Jensen*

Danske Universiteter, Professor *Bolette Sandford Pedersen*

Danske Universiteter, Professor *Torben Veith Schroeder*

Dansklærerforeningen, Lektor (læreruddannere) *Hanne Beermann*

Dansklærerforeningen, Gymnasielærer *Anders Pors Nielsen*

DANTERMcentret, Professor *Bodil Nistrup Madsen*

Det Danske Akademi, Forfatter *Søren Ulrik Thomsen*

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Seniorredaktør *Henrik Lorentzen*

EU's sprogjenester, Oversætter *Jørn Westengaard-Holm*

Folketingets Administration, Redaktionssekretær *Anne Jensen*

Forbundet Kommunikation og Sprog, Forbundsformand *Per Lindegaard Hjorth*

Foreningen Norden, Generalsekretær *Henrik Hagemann*

Grænseforeningen, Generalsekretær *Knud-Erik Therkelsen*

It- og Telestyrelsen, Redaktionschef *Lisann Troelsen*

Justitsministeriet, Kontorchef *Lennart Houmann*

Kulturministeriet, Journalist *Birgit Meister*

Kulturministeriet, Direktør *Michael Wright*

Uddannelsesforbundet, Lærerne i dansk som andetsprog, Formand *Dan Sæderup*

Lektoratsudvalget under Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling,

Lektor *Nina Møller Andersen*

Modersmål-Selskabet, Translatør *Jørgen Christian Wind Nielsen*

Professionshøjskolernes Rektorkollegium, Rektor *Stefan Hermann*

Statsministeriet, Konsulent *Anita Furu*

Stednavneudvalget, Institutleder *Bente Holmberg*
Translatørforeningen, Translatør *Michael Tettinek*
TV2, Sprog-, stemme- og værtscoach *Lisbeth Eskelund*
Undervisningsministeriet, Undervisningskonsulent *Benedicte Kieler*
Personligt medlem, Professor *Frans Gregersen*
Personligt medlem, Professor *Jørn Lund*

Bestyrelsen for perioden 1.1.2012–31.12.2012

Dorthe Duncker (formand)
Bente Holmberg (næstformand)
Stefan Hermann
Birgit Meister
Johannes Nørregaard Frandsen
Torben Veith Schroeder
Pia Jarvad (medarbejderrepræsentant)

MEDARBEJDERE

Til nævnets forsknings- og informationsinstitut har der i 2012 været knyttet følgende medarbejdere:

Videnskabeligt personale

Bodil Aurstad, cand.philol., videnskabelig medarbejder, leder af Nordisk Sprogkoordination
Christian Becker-Christensen, cand.mag., ordbogsredaktør
Philip Diderichsen, cand.mag., ph.d., videnskabelig medarbejder
Margrethe Heidemann Andersen, cand.mag., ph.d., seniorforsker
Pia Jarvad, cand.mag., seniorforsker
Sabine Kirchmeier-Andersen, cand.mag., ph.d., direktør
Anne Kjærgaard, cand.mag., ph.d., fra 1.11.2012 barselsorlov
Ida Elisabeth Mørch, cand.mag., videnskoordinator
Jørgen Nørby Jensen, cand.mag., informationsmedarbejder
Marianne Rathje, cand.mag., ph.d., forsker
Anni Renner Mortensen, bibliotekar 25 t.
Eva Skafte Jensen, cand.mag., ph.d., dr. phil. seniorforsker fra 1.8.2012
Anita Ågerup Jervelund, cand.mag., seniorkonsulent
Ole Ravnholt, cand.mag., ph.d., seniorforsker (stedfortræder for direktøren)
Jørgen Schack, cand.mag., seniorforsker
Line Brink Worsøe, cand.mag., ph.d.-stipendiat fra 1.9.2009 til 31.8.2012

Kontorpersonale

Anette Klett, fuldmægtig (70 %)

Timelønnet medhjælp

Anne Andersen, stud.mag.

Crispin Gye Belmonte, stud.mag. (til 30.5.2012)

Sune Just Christensen, stud.mag.

Simone Koch Jensen, stud.mag. (fra 1.11.2012)

Sara Camilla Lønskov Kohl, stud.mag. (barsel fra 10.3.2012)

Michael Krammer, stud.mag. (fra 1.11.2012)

Anna Kristiansen, stud.mag.

Simon Bierring Lange, stud.mag.

Kathrine Witt Mølholm, stud.mag. (fra 1.7.2012)

Signe Nordstrand, stud.mag. (til 29.2.2012)

Katrine Falcon Søby, stud.mag.

Nicoline Munck Vinther, stud.mag. (til 30.9.2012)

Vanessa Wolter, stud.mag. (Nordisk Sprogkoordination fra 15.10.2012)

Job med løntilskud

Line Sandst, cand.mag. (fra 19.3.2012 til 31.8.2012)

MØDER

Repræsentantskabsmøder

Repræsentantskabet holdt 2 møder i 2012. På det første møde 30.3.2012 behandlede repræsentantskabet årsberetning og årsplaner og drøftede Sprognævnets notat om sprogpolitik *Dansk sprogs status 2012*. På det andet møde 5.10.2012 drøftede repræsentantskabet lanceringen af den nye ordbog og udviklingen af retskrivningsnormen i fremtiden. Årets andet møde var samtidig det sidste møde i repræsentantskabet for perioden 2009-2012.

Fagråd

Fagrådet for retskrivning

Fagrådet for retskrivning skal først og fremmest godkende normændringer af ikkeprincipiel karakter i ordbogen, fx dobbeltformsændringer og ændringer i paragrafferne i Retskrivningsreglerne, og skal derudover være opmærksom på hvilke ændringer der kunne være principielle og derfor skal forelægges repræsentantskabet. Fagrådet har desuden til opgave at følge den overordnede redigering af den alfabetiske del af ordbogen og at være rådgivende mht. fx ordudvalget i ordbogen. Fagrådet er også rådgivende inden for retskrivningsspørgsmål der ikke behandles direkte i Retskrivningsordbogen, fx translitterationsregler.

Fagrådet har i 2012 bestået af lektor Eva Skaftø Jensen og seniorredaktør Henrik Lorentzen, samt af direktør Sabine Kirchmeier-Andersen og redaktionsgruppen. Seniorkonsulent Anita Ågerup Jervelund har været formand og sekretær for fagrådet.

Redaktionsgruppen har for det samlede fagråd fremlagt en liste over oprettede artikler i perioden 22.3.2011-2.2.2012. I 2011 blev de paragraffer i Retskrivningsordbogen der indeholder de principielle retskrivningsændringer, drøftet i fagrådet. I 2012 er eksempler og formuleringer mv. i de resterende paragraffer blevet drøftet, og der er foretaget mindre ændringer og tilføjelser. Det drejer sig om § 1-13, § 15-18, § 19.2-19.6, § 20-22, § 24-56, § 58-62.

Fagrådet har i alt holdt 3 møder i foråret 2012.

Fagrådet for publikationer

Dansk Sprognævnets fagråd for publikationer har til formål at udvikle og kvalitets-sikre nævnets publikationer, først og fremmest Nyt fra Sprognævnet, artikler som publiceres på nettet og diverse andre udgivelser. Hvad angår Nyt fra Sprognævnet, har fagrådet til opgave at godkende svar som skal offentliggøres. Derudover har fagrådet rådgivende funktion i forhold til nævnets publiceringsstrategi og den samlede publikationsportefølje. Fagrådet kan også foreslå nye publikationer.

Fagrådet består af i alt fem medlemmer. Fra repræsentantskabet deltager professor Bolette Sandford Pedersen (formand), professor Jørn Lund og institutleder Bente Holmberg, og fra instituttet deltager direktør Sabine Kirchmeier-Andersen og informationsmedarbejder Jørgen Nørby Jensen (sekretær). Fagrådet har en funktionsperiode på 4 år og følger repræsentantskabsperioden.

Fagrådet for publikationer har i 2012 holdt 4 møder, og medlemmerne har derudover været i jævnlig mailkontakt. På sine møder har rådet primært behandlet svar og udkast til artikler mv. til Nyt fra Sprognævnet samt materiale til Sproget.dk.

Bestyrelsesmøder

Bestyrelsen har i 2012 holdt 6 møder. Bestyrelsen har fortsat arbejdet med at fastlægge Sprognævnets organisation, herunder forretningsorden for repræsentantskabet og udvikling af samarbejdet mellem institut og repræsentantskabet. Endvidere har bestyrelsen forberedt repræsentantskabsmøderne. Bestyrelsen har derudover været involveret i udformningen af sprogstatus 2012, instituttets forskningsplan og det videnskabelige grundlag for nævnets arbejde.

TVÆRGÅENDE FUNKTIONER

Bibliotek

Bibliotekaren varetager ud over biblioteksfunktionen også administrative opgaver bl.a. med tilknytning til nævnets forlagsvirksomhed og hjælper forskerne med literatursøgninger, referenceopgaver og andre ad hoc-opgaver.

Bibliotekarens arbejde er primært at få ryddet op i samlingerne og skabe ensartethed, overblik og kontinuitet. Der har gennem årene været forskellige måder at klassificere bøgerne på, hvilket selvsagt ikke er hensigtsmæssigt. For at tilgodese forskernes behov og få det fulde udbytte af biblioteket er der derfor iværksat en delvis omklassificering.

Under det store regnvejr i sommeren 2011 var vandet trængt ind gennem udluftningskanalerne til kælderen og løbet ned over nævnets udklipsarkiv. Resultatet var at ca. 100 A4-mapper med ca. 30-40 plastiklommer med avisudklip i hver var blevet alvorligt vandskadet. Efter rådgivning fra Nationalmuseets konservatorer endte nævnet med at investere i 2 frysere hvor alle beskadigede mapper blev frosset ned for at forhindre dannelse af råd og svamp indtil en systematisk tørring og ompakning kunne påbegyndes. Nævnet har i løbet af 2012 undersøgt mulighederne for at redde samlingen, afklaret evt. erstatningskrav til udlejer og besluttet at frysetørre og ompakke samlingen i 2013.

Sprognævnet abonnerer på en del tidsskrifter som indtil 2013 er købt gennem Swets Information Services for at spare tid og administration. Efter bibliotekarens ansættelse er den procedure ændret så vi nu har tegnet eget abonnement hos hvert enkelt tidsskrift. Denne ændring har givet en betydelig årlig besparelse.

Bibliotekssystemet, som nævnet gennem omkring otte år har registreret nævnets bøger og tidsskrifter i, bliver i 2013 trukket ud af markedet pga. manglende kundegrundlag, og der er i 2012 arbejdet med at finde en passende afløser. Den gamle base skal konverteres til det nye system i foråret 2013.

Administration

Nævnet skal i efteråret 2013 flytte til 4. sal af den høje fløj i det gamle Radiohus på Rosenørns Allé. Flytningen er begrundet i at Kulturministeriet gerne vil indhøste besparelser ved at udnytte sine ejendomme mere effektivt. Nævnet kommer til at bo sammen med Musikkonservatoriet, Nationalmuseets musikhistoriske museum, som skal bo på 2. og 3. sal, samt Sjællands Symfoniorkester og Suzuki-instituttet som skal bo på 5. sal. En stor del af 2012 er gået med møder om byggeriets udformning og planlægning af det endelige udbud af byggeopgaven. Da bygningen er fredet, er det en stor udfordring for nævnet og for de tilknyttede arkitekter at udforme lokalerne på en sådan måde at de understøtter nævnets virksomhed og arbejdsformer mest muligt.

Løn og personale

Nævnets sikkerheds- og samarbejdsudvalg har i 2012 især arbejdet med det fysiske arbejdsmiljø og iværksat forskellige initiativer til at imødegå arbejdsskader, som fx museskader og rygskader. Der er indført 10 minutters gymnastik omkring frokosttid hver dag.

Økonomi

Nævnet har i 2012 modtaget ekstern finansiering til et postdocprojekt om de sociale mediers påvirkning af skriftsproget som går i gang i 2013.

Nævnets eksterne midler var i 2012 ca. 1 mio. kr. færre end i 2011. Dette skyldes at hhv. den nordiske og den danske sprogkampagne blev afsluttet medio 2012.

Nævnet går ud af 2012 med et underskud på 507.300 kr. Heraf er 100.000 kr. forbrug af opsparede midler fra 2011 til lanceringen af Retskrivningsordbogen

2012. 400.000 kr. skyldes en posteringsfejl som er blevet rettet. Året sluttede således med et lille underskud på 7.300 kr.

SAMARBEJDE MED ANDRE INSTITUTIONER

Nordisk Sprogkoordination

En langsigtet indsats i sprogsamarbejdet i Norden skal give en bedre effekt af og effektivitet i arbejdet. Den nye organisation med oprettelsen af Nordisk Sprogkoordination (NOSK) åbner for et bredt samarbejde mellem de mange aktører på sprogområdet og sikrer en ikke-fragmenteret indsats. Formålet med koordinatorfunktionen er at øge videndeling mellem aktørerne og koordinere aktiviteter som ikke før er set i sammenhæng, og på den måde få en synergieffekt både ud af aktiviteterne i Netværket for Sprognævnene i Norden og koordineringen af Program for Sprogkurser, dvs. universiteternes sommerkurser Nordkurs, lærernetværket Nordspråk og De Nordiske Perler som holder sprog- og kulturkurser for journalist- og lærerstuderende. Ved at skabe kontinuitet i driften ønsker man at synliggøre det nordiske sprogsamarbejde i større grad for omverdenen.

I perioden 2009-2012 skal indsatsen på sprogområdet i Nordisk Ministerråd i hovedsagen rettes mod målgruppen børn og unge. Også en del af de aftalte netværksaktiviteter under sprognævnene i Norden skal rettes mod børn og unge, deres forståelse af dansk, norsk og svensk og interesse for at deltage i det nordiske sprog- og kulturfællesskab.

Nordisk Sprogkoordination havde i 2012 en bemanding på ca. 1,20 årsværk. NOSK bestod i 2012 af en projektleder (Bodil Aurstad) og to medarbejdere i deltidsansættelser (Philip Diderichsen og Anne Kjærgaard) og flere studentermedhjælpere som tilsammen udgjorde 20 % af et årsværk.

Nordisk Sprogkoordination skal:

- Én gang årligt (frist 15. oktober) fremlægge arbejdsplanerne for henholdsvis den nye koordinatorfunktion og de aftalte netværksaktiviteter for Embedsmandskomiteen for Uddannelse og Forskning (EK-U), Rådgivningsgruppen for Nordisk Skolesamarbejde (NSS) og Ekspertgruppen, Nordens Sprogråd (ENS).
- Én gang årlig (frist 15. februar) fremlægge årsrapporterne for henholdsvis den nye koordinatorfunktion og de aftalte netværksaktiviteter for EK-U, Rådgivningsgruppen for Nordisk Skolesamarbejde (NSS) og Ekspertgruppen, Nordens Sprogråd (ENS).
- Nordisk Sprogkoordination udtaler sig om arbejdsplanen for Program for Sprogkurser.

Mandatperioden er af EK-U udvidet til 5 år. Virksomheden under enhederne på sprogområdet blev i løbet af 2012 evalueret. Evalueringen blev påbegyndt i januar. Den 17. maj blev evalueringsrapporten indleveret til Nordisk Ministerråds Sekretariat. De evaluerede enheder indsendte deres kommentarer til evalueringen den 17.

august. Den 5. december 2012 vedtog EK-U en ny fordeling af midlerne på sprogområdet. Den nye organisering af det nordiske sprogsamarbejde forventes afsluttet inden sommerferien 2013.

I 2012 blev Netværket for Sprognævnene i Nordens årlige konference arrangeret i samarbejde mellem Språkrådet i Norge og Nordisk Sprogkoordination 29.-31. august i Oslo, Norge. Temaet for konferencen var „Nordisk TV-tekstning og dubbing“.

Netværkets projektvirksomhed i 2012 har været som følger:

Nordisk sprogforståelse og sprog i de nye kommunikationsmedier (NoSSinK). I 2011 blev der oprettet et forskningsnetværk under NoSSinK-paraplyen med deltagere fra Dansk Sprognævn, Göteborgs Universitet, Universitetet i Bergen, Universitetet i Oslo og Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. Forskningsnetværket fik økonomisk støtte fra Nordplus Sprog- og Kulturprogrammet i tillæg til aftalte netværksmidler. I 2012 har netværket afholdt flere møder, støttet 3 masterprojekter og arbejdet med sammenstillingen af litteraturlister og anbefalinger til forskning på området. Leder for arbejdsgruppen er Marianne Rathje, Dansk Sprognævn.

Nordisk Miniordbog (Nordisk børneordbog på internettet). I 2012 er der udarbejdet oversættelser fra de norske ordlister til samisk, fra den svenske ordliste til finsk fra den danske ordliste til færøsk, grønlandsk og islandsk. Oversættelsen fra dansk til de tre vestnordiske sprog er finansieret med midler fra den nordiske sprogkampagne (de danske nationale midler) efter aftale med Ministeriet for Børn og Undervisning. Endvidere er der produceret lydfiler. Børneordbogen ligger gratis på internettet som en del af Foreningerne Nordens Forbunds netsted *Norden i skolen* www.nordeniskolen.org. Ordbogen blev præsenteret ved flere konferencer, men lanceres endeligt efter en grundig testperiode 1. februar 2013. Ordbogen er finansieret med støtte fra Nordisk kulturfond, Nordplus Sprog- og Kulturprogrammet, Nordisk Sprogkampagne, Språkrådet i Norge og Sverige, Dansk Sprognævn og Netværket for Sprognævnene i Norden. Arbejdsgruppens leder er Torbjørg Breivik, Språkrådet (Norge) og hovedredaktør er Pia Jarvad, Dansk Sprognævn.

Klarsprog. Den 8. – 9. maj 2012 arrangerede klarsprogsgruppen et arbejdsseminar i København, Danmark. Formålet med seminaret var at skitsere mulige nordiske klarsprogsprojekter og aflevere et projektforslag til NSN's ledergruppe efterfølgende. Klarsprogsgruppen vil desuden sammenstille oversigter over det nationale klarsprogsarbejde til *Sprog i Norden 2013*.

Nordisk sprogbarometer. Arbejdsgruppen har i 2012 afholdt møder i tilknytning til EFNIL's møder. Den nordiske sprogbarometergruppe håber at kunne indpasse et nordisk delprojekt indenfor rammerne af EFNIL's europæiske projektplaner. Den europæiske EFNIL-rapport er nu færdig. Leder af arbejdsgruppen er Sabine Kirchmeier-Andersen, Dansk Sprognævn.

ASTIN (Arbejdsgruppen for sprogteknologi i Norden). 24. – 25. oktober 2012 arrangerede ASTIN en workshop om talegenkendelse under SLTC-konferencen i Lund, Sverige. Arbejdsgruppens leder er Torbjørgh Breivik, Språkrådet (Norge). *Sprognævnenes svartjenester (harmonisering og udvikling af database)*. Netværket afsatte i 2009 midler til over en periode på 3 år teknisk at harmonisere den danske, den norske og den svenske svarbase. I 2012 blev der arbejdet både med den tekniske side og indholdssiden ved www.nordsvar.org. Det svenske og danske indhold er kommet langt, men der er stadig brug for en del redigering af det norske. ASTIN er styregruppe for projektet og vil evaluere Nordsvar i 2013. Projektet er finansieret med aftalte netværksmidler. Leder af arbejdsgruppen er Sabine Kirchmeier-Andersen, Dansk Sprognævn.

Sprog i Norden. Netværkets årbog redigeres af en redaktion sammensat af de nordiske sekretærer. *Sprog i Norden* og andre nordiske skriftserier under netværket vil fremover blive publiceret via nordpub.org. Denne nye publiceringsløsning er finansieret med støtte fra Nordplus Sprog- og Kulturprogrammet og midler fra netværket. Dansk Sprognævn står som projektejer.

Tegnsprog. Netværket for Sprognævne i Norden ønsker at støtte op om etableringen af et nordisk tegnsprogsnetværk. Netværket arrangerede 22. – 23. maj et arbejdsseminar i København hvor formålet var at skitsere de udfordringer der er på tegnsprogsområdet.

I 2012 har Nordisk Sprogkoordination haft flere møder med repræsentanter for Program for Sprogkurser. Det drejer sig om ledere og programkoordinatorer ved de Nordiske Perler, Sprogpiloterne, Nordspråk og Nordkurs. Hovedmålet for Program for Sprogkurs er at det skal findes et heldækkende kursustilbud som styrker nabo-sprogspektivet i undervisningen i fagene dansk, norsk og svensk og udbreder kendskabet til de nordiske sprog. Målgruppen favner både studenter og undervisere ved læreruddannelserne og på universitetsniveau.

Den 7. december arrangerede Nordspråk og Nordisk Sprogkoordination i fællesskab konferencen „Nordisk på skemaet“ på Nordatlantens Brygge. Til konferencen kom der deltagere fra hele Norden, og her blev også Nordisk Miniordbog præsenteret. I forbindelse med konferencen blev også de to vinderprojekter fra den nordiske sprogkampagnes konkurrence for innovativt undervisningsmateriale præsenteret. De to projekter er hjemmesiderne www.nordeniskolen.org og www.nordiskesprak.net, og de blev begge lanceret i 2012. Nordisk Sprogkoordination har samarbejdet med projekterne om indholdsudviklingen.

Samarbejdsnævnet for Udlandslektorer (SNU) indgår ikke under paraplyen Program for Sprogkurser, men har regelmæssig kontakt med Nordisk Sprogkoordination. Den 23. – 24. oktober arrangerede SNU i samarbejde med Nordisk Sprogkoordination en workshop om sprogundervisning på internet for voksne studerende.

Nordisk Sprogkoordination indgår som partner i det nordiske netværk *Parallelsproglige mål for Nordens universiteter*. Netværket består af en seniorforsker eller professor, en administrator på højt niveau (typisk en dekan) og en juniorforsker

(typisk en ph.d.-stipendiat). Netværket udgiver i 2012 og 2013 flere publikationer der redegør for aspekter ved parallelsproglighed ved nordiske universiteter. Parallelsproglighed er det andet arbejdsspørgsmål det skal følges op på i den nordiske sprogdeklaration, og NOSK har deltaget som observatør i netværkets møder. Netværket er støttet af Nordplus Sprog- og Kulturprogrammet og vil afslutte sin virksomhed med en større konference i 2013.

Nordisk Sprogkoordination skal drive opsøgende virksomhed for at informere brugere om aktiviteter som foregår i Netværket for Sprognævnene i Norden og Program for Sprogkurser. Informationsopgaven løses af interne medarbejdere eller nationale stedfortrædere og via hjemmesiderne. I 2012 blev der afholdt 20 foredrag og præsentationer.

I 2012 bidrog Nordisk Sprogkoordination til den omverdensanalyse som udarbejdes i samarbejde med Nordisk Ministerråds Sekretariat og Ekspertgruppen, Nordens Sprogråd.

Nordisk Sprogkoordination blev i 2012 evalueret af Nordisk Ministerråds sekretariat. Resultatet af evalueringen var særdeles positiv.

Europæisk samarbejde

Sprognævnet er medlem af den Europæiske Samarbejdsorganisation for Nationale Sproginstitutioner (EFNIL), har siden 2006 været repræsenteret i organisationens bestyrelse og haft næstformandsposten siden 2009 (genvalgt i 2012).

Medlemsorganisationerne er nationale institutioner hvis arbejdsområder er forskning, dokumentation og strategi/politik i forbindelse med de officielt anerkendte standardsprog inden for EU's medlemslande. Der er p.t. 35 ordinære eller associerede medlemmer.

Temaet på årsmødet 2012, som fandt sted i Budapest, var leksikalske udfordringer i et multilingvalt Europa. Nævnet har siden 2009 deltaget i EFNIL's arbejdsgruppe ELM (European Language Monitor), som har til formål at udvikle et system så man løbende kan følge udviklingen i de europæiske sprogs status i fx uddannelse, forskning, medier og erhvervsliv. En samlet rapport blev udgivet i 2012. Samtidig blev en ny indsamlingscyklus ELM 3 sat i gang som skal afsluttes i 2013 og afrapporteres i 2014. Projektleder er Sabine Kirchmeier-Andersen.

Via EFNIL er nævnet også blevet deltager i EU-projektet Language Rich Europe (se nedenfor) som også sigter mod sproglige statusmålinger. Projektet omfatter 14 lande, indsamlingsfasen blev afsluttet i 2012, og der er produceret en omfattende rapport og en webside til formidling af resultaterne. I 2013 skal resultaterne præsenteres for offentligheden i hvert enkelt land og bl.a. diskuteres med relevante institutioner i EU, bl.a. repræsentanter for Parlamentet og Kommissionen.

Endvidere har EFNIL lanceret endnu et projekt, EFNILEX, som har til formål at udvikle automatiske metoder til at skabe ordbøger for sprogpar hvor der ikke foreligger nogen brugbare ordbøger i forvejen.

I forbindelse med ELM-projektet har arbejdsgruppen i 2012 haft to møder med EU-kommissionens generaldirektør for oversættelse, Marco Benedetti, og drøftet mulighederne for et tættere samarbejde mellem EFNIL og EU's institutioner. Dette

har ført til at EFNIL fremover bliver inddraget i planlægningen og gennemførelsen af Kommissionens og Parlamentets fælles sprogkonference som arrangeres hvert år i forbindelse med den europæiske sprogdag. Første gang i 2013 i Vilnius.

EFNIL har en hjemmeside, www.efnil.org, hvor man kan finde yderligere oplysninger.

Kontakter med andre institutioner mv.

Det Danske Akademi

I september 2010 indgik nævnet en aftale med Kulturministeriet og Det Danske Akademi således at akademiet fremover påtager sig en ny rolle i sprogdebatten så litteraturens bidrag til det danske sprog og dets vækst kan styrkes.

Det er aftalt at Det Danske Akademi vil tage følgende konkrete initiativer:

- Dansk Sprognævn og Det Danske Akademi vil afholde et årligt møde hvor de drøfter det danske sprogs udvikling og mulighederne for yderligere fælles tiltag.
- Det Danske Akademi vil afgive skriftlige responsa på Dansk Sprognævns forslag til ændringer i dansk retskrivning.
- Det Danske Akademi vil opfordre sine medlemmer til i højere grad at deltage i sproglaterede arrangementer, som fx Kulturnatten eller Sprogets Dag.
- Det Danske Akademi vil opfordre danske forlag til at give Dansk Sprognævn og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab adgang til at søge ord i elektroniske udgaver af litterære værker.

Der har ikke været afholdt fælles arrangementer mellem de to institutioner i 2012.

Dansk Tegnsprog

Sprognævnet deltager i det nordiske samarbejde om tegnsprog under Nordisk Sprogkoordination. Nævnet har udpeget Ole Ravnholt som nævnets formelle repræsentant og Jette Hedegaard Christoffersen fra Center for Tegnsprog som nævnets faglige repræsentant, da nævnet ikke har medarbejdere med kompetencer inden for tegnsprog. Sprognævnets engagement i dansk tegnsprog har til formål at fremme viden om at dansk tegnsprog er et selvstændigt sprog i Danmark, og derudover at støtte tegnsprogsmiljøerne i deres arbejde for at udvikle og især dokumentere dansk tegnsprog. Dansk tegnsprog er endvidere en del af den danske sprogkampagne. Danske Døves Landsforbund har i 2012 oprettet et tegnsprogsudvalg bestående af bl.a. repræsentanter fra Center for Tegnsprog, og Dansk Sprognævn. Sprognævnets repræsentant i udvalget er Ole Ravnholt. Sprognævnet har i 2012 huset et nordisk tegnsprogsseminar arrangeret af det nordiske tegnsprogsnetværk som bl.a. har resulteret i udarbejdelsen af en rapport om tegnsprogenes status i Norden.

Andre kontakter

Flere af nævnets medarbejdere er endvidere engageret i faglige selskaber og institutioner mv.:

Bodil Aurstad varetager ledelsen af enheden Nordisk Sprogkoordination (NOSK) – en opgave som nævnet løser for Nordisk Ministerråd. Den nordiske sprogkoordinator holder kontakten til Nordisk Ministerråds sekretariat (NMRS), styringsgruppen Rådgivningsgruppen for Nordisk Skolesamarbejde, Ekspertgruppen Nordens Sprogråd, Netværket for sprognævnene i Norden, Program for Sprogkurser, Samarbejdsnævnet for Nordenundervisning i udlandet (SNU), Nordplus Nordiske Sprogprogrammet og Nordisk Kulturfond. Bodil Aurstad er medlem af bestyrelsen i Det norske sprog- og litteraturselskab (NSL), som står bag publiceringsprojektet www.bokselskap.no, og medlem af Nordisk Netværk for Editionsfilologi (NNE). Hun er medlem af Det Norske Akademi for Sprog og Litteratur og sidder i bestyrelsen for Det Norske Akademis store ordbok (NAOB), samt i styringsgruppen for jubilæumsprojektet Språkåret 2013 i Norge. Hun har desuden været beskikket censor for Institutt for nordistikk og litteraturvitenskap ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim (NTNU).

Pia Jarvad er nordisk sekretær og kontaktperson mellem Nordisk Sprogkoordination og Dansk Sprognævn. Hun er medlem af styregruppen for sproget.dk, og hun har vejledt studerende i emner som afløsningsord, faste forbindelser og sprogpolitik på forskellige akademiske niveauer. Hun er hovedredaktør af Nordisk børneordbog på nettet. Hun har fortsat samarbejdet med Grønlands Sprognævn om opdatering af dansk-grønlandsk ordbog og udvikling af en ny grønlandsk-engelsk ordbog, og hun er medlem af ordbogsrådet for ordbogen.

Jørgen Nørby Jensen er sekretær for fagrådet for publicering og redaktionssekretær for Nyt fra Sprognævnet. Han har desuden ført tilsyn med sproget.dk.

Eva Skafte Jensen er medlem af bestyrelsen for Selskab for Nordisk Filologi, redaktør for Lingvistikretsens monografiserie (Travaux du Cercle Linguistique de Copenhague), medlem af Grammatiknetværket og eksternt medlem af forskergruppen Funktionel Grammatik og Pragmatik på Roskilde Universitet. Hun underviser jævnligt på ph.d.-kurser og deltager i bedømmelsesarbejde for universiteterne (kandidatspecialer, ph.d.-afhandlinger, stillingsbesættelser, adjunkt-pædagogikum-vejledning- og bedømmelse). Er for tiden medvejleder for Sebastian Møller Bak, der er ph.d.-stipendiat ved Nordisk Forskningsinstitut, Københavns Universitet. Hun foretager ofte fagfællebedømmelser (for Ny forskning i grammatik, MUDS-rapporterne, Nordic Journal of Linguistics, Arkiv för Nordisk Filologi, Skandinaviske Sprogstudier, mfl.), og hun er med på the editorial board for Nordic Journal of Linguistics.

Anita Ågerup Jervelund er formand og sekretær for fagrådet for retskrivning og har siden 29.4.2009 været medlem af LEDA's (Leksikografer i Danmark) bestyrelse og har ført tilsyn med sproget.dk Hun er endvidere medlem af følgegruppen til Ordbog over Dansk Talesprog og er Sprognævnets repræsentant i Stednavneudvalget.

Sabine Kirchmeier-Andersen (SKA) er fortsat medlem af bestyrelsen for EFNIL (siden 21.11.2006, næstformand siden 6.11.2009) og medlem af de nordiske sprog-nævns sprogteknologigruppe ASTIN (siden 30.11.2006). Hun blev i 2011 medlem af bestyrelsen for Danske Taler. SKA er ligeledes fortsat medlem af Københavns Universitets aftagerpanel (Nordiske Studier og Sprogvidenskab samt Det Humanistiske Fakultet). Hun har siden 2009 været medlem af aftagerpanelet for Institut for Sprog og Vidensteknologi på CBS. Endvidere er hun fortsat medlem af Kulturministeriets arbejdsgruppe for ledelsesudvikling og medlem af styregrupperne for sprogportalen sproget.dk samt medlem af Terminologigruppen i Danmark.

Marianne Rathje er medlem af redaktionen for tidsskriftet Nydanske Studier (NyS) og har fortsat været censor i sprogpsykologi, audiologopædi og dansk ved universiteterne, samt censor i dansk på læreruddannelsen. Herudover er Marianne Rathje medlem af netværket DaDi (Danskfagets didaktik), medlem og leder af netværket NoSSinK (Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de Nye Kommunikationsformer) og medlem og leder af netværket SwiSca (Swearing in Scandinavia).

Ole Ravnholt er nævnets repræsentant i IT-terminologiudvalget og nævnets kontaktperson for tegnsprog. Han har fortsat været censor i dansk ved lærerseminarierne. Hans beskikkelse som fast, eksternt medlem af lektorbedømmelsesudvalget for dansk på lærerseminarierne udløb 30.9.2006, men er blevet forlænget ad hoc indtil den hidtidige ordning er endeligt afviklet. Ole Ravnholt er også medlem af netværket DaDi (Danskfagets didaktik) og medlem af netværket NoSSinK (Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de Nye Kommunikationsformer).

Jørgen Schack er medlem af Undervisningsministeriets opgavekommission for dansk – læsning, retskrivning og nationale test, bestyrelsesmedlem i Selskab for Nordisk Filologi og censor i dansk sprog ved Københavns Universitet. Han er endvidere medlem af Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Oplysning og rådgivning

SPØRGSMÅL OG SVAR

Instituttet har i 2012 besvaret 7792 sproglige spørgsmål – 1,5 % færre end i 2011. Det fald som var forventet takt med at flere og flere opdager hvor omfattende en viden der findes på sproget.dk, ser ud til at have stabiliseret sig, selvom vi fortsat ser stigende besøgstal på sproget.dk. Vi ser stadig en tendens til at nævnet hyppigere får spørgsmål som kræver en længere udredning, og færre spørgsmål som kan besvares rutinemæssigt.

Nævnet modtager ikke skriftlige spørgsmål pr. e-mail uden forudgående telefonisk aftale, men der er til gengæld to linjer på spørgetelefonen, hvilket giver en hurtigere og mere effektiv ekspedition af henvendelserne. Nævnet registrerer svar som vedrører nye sproglige iagttagelser, og som har særlig forsknings- eller formidlingsmæssig interesse. Antallet af registrerede svar er vokset med 131 svar i 2012.

ELEKTRONISK SVARBASE

Projektets formål er at sikre at al information er samlet ét sted for navnets medarbejdere når der skal rådgives og oplyses om det danske sprog. Det er her man kan finde alle registrerede spørgsmål og svar, det er her man kan finde oplysninger om hvad kolleger har skrevet i klummer og fortalt i interview i tv og radio, og det er her man kan finde inspiration til formidlings- og forskningsartikler. Svarbasen er tæt knyttet til det nordiske databaseprojekt der søger at gøre svarene tilgængelige på tværs af de nordiske sprog, og til sproget.dk hvor en stor del af svarene bliver offentliggjort.

Arbejdet med at indtaste nøgleord og emneklassifikation til ældre numre af Nyt fra Sprognævnet er fortsat i 2012, og nøgleord til alle numre til og med 2005 er nu blevet indtastet. Nøgleord til nye numre af Nyt fra Sprognævnet indtastes fortsat løbende. Derudover er alle de spørgsmål og svar på sproget.dk der henviser til eller omhandler Retskrivningsordbogen 2001, blevet revideret således at de er i overensstemmelse med Retskrivningsordbogen 2012. I 2013 skal nøgleord til alle numre af Nyt fra Sprognævnet være indtastet. Desuden skal der være offentliggjort 50 nye spørgsmål og svar på sproget.dk.

Projektet ledes af Margrethe Heidemann Andersen, og derudover deltager Ida Elisabeth Mørch og Eva Skafte Jensen (fra 2013) i projektet.

	2008	2009	2010	2011	2012
Nye registrerede svar	83	244	198	122	131

Svarstatistik

HJEMMESIDEN

Siden præsenterer først og fremmest nævnet og dets virksomhed. Den vigtigste indgang til sproglig rådgivning og opslagsværker på nettet er først og fremmest sproget.dk. Der bringes jævnligt nyheder – først og fremmest om nævnets aktiviteter.

Sprognævnets hjemmeside dsnet.dk fik i 2012 et ansigtssløft i forbindelse med lanceringen af 4. udgave af Retskrivningsordbogen. Forsiden blev omstruktureret så man nu kan søge direkte i nævnets vigtigste ydelser: Retskrivningsordbogen, Sproghjælp og Nye ord i dansk direkte fra forsiden. Endvidere er siden forsynet med et stort selvstændigt menupunkt som i detaljer beskriver og begrundet retskrivningsændringerne.

Omstruktureringen har fået betydning for trafikken på siden idet brugerne siden Retskrivningsordbogens lancering den 9. november 2012 har søgt på dsnet.dk i stedet for tidligere på retskrivningsordbogen.dk. Trafikken i 2012 er derfor ikke helt sammenlignelig med trafikken i 2011.

Sprognævnets hjemmeside har i 2012 haft 4832 besøg i gennemsnit pr. dag.

SPROGPORTALEN SPROGET.DK

Sproget.dk udvikles i et samarbejde mellem Sprognævnet og Det Danske Sprog- og Litteraturselskab (DSL).

Sprogportalen har til formål:

- at give professionel sproglig hjælp, altså at give råd og vejledning om sproglige problemer, samt formidle forståeligt om svære emner
- at give adgang til officielle og autoritative opslagsværker
- at skabe øget sproglig bevidsthed, bl.a. mht. nuancer, præcision og sprogets virkning, fx ved at udnytte netmediets muligheder, bl.a. ved at betone de interaktive aspekter
- at synliggøre dansk sprog og Sprognævnets og DSL's arbejde med sproget.

I hele 2012 har sproget.dk været på Facebook. Formålet med at få sproget.dk på Facebook er at være til stede i et forum som mange benytter, og dermed få flere til at opdage og bruge sproget.dk. I 2012 blev der lagt 239 opslag på sproget.dk's væg, dvs. i gennemsnit ca. 5 opslag om ugen. På Facebooksiden besvarer vi ikke sproglige spørgsmål, men vores fans kan diskutere sproglige emner på siden.

Succeskriterier for sproget.dk's tilstedeværelse på Facebook er:

1. at de mennesker der følger os, er tilfredse med det de får
2. at brugerne får hvad de forventer
3. at der kommer flere brugere på sproget.dk.

I 2012 har facebooksiden fået 544 nye fans og havde i slutningen af året 1210 fans i alt.

I april 2012 fik sproget.dk et nyt design som gør forsiden og underforsiderne mere visuelt udtryksfulde. Samtidig blev sitet flyttet til en opdateret udgave af CMS-systemet, og i november blev serverkapaciteten forøget. Resultatet er at sitet i slutningen af 2012 har kørt mere stabilt med færre nedbrud end tidligere.

I forbindelse med Retskrivningsordbogen 2012 er der arbejdet intensivt med at opdatere alt indhold på sproget.dk så det stadig overholder gældende retskrivning. Der er desuden blevet offentliggjort 2 nye emner under typiske problemer: „Hans, hendes eller sin“ og „Adverbialt -t“, og der er kommet nye øvelser og en test af viden om svensk og norsk.

På hverdage uden for ferieperioder er det daglige antal besøgende steget fra 8000-9000 til ca. 12.000. Det svarer til næsten 2,5 mio. besøgende om året.

Sproget.dk er i „Bedst på nettet“ 2012 nomineret til en pris i kategorien portaler.

Samlet set har nævnets webtjenester forsat en meget fin eksponering, og det er tydeligt at de bliver besøgt flittigt – i 2012 mere end 9,5 mio. gange eller ca. 26.000 besøg om dagen, en stigning på 51 % i forhold til 2011.

dsn.dk	2008	2009	2010	2011	Hele 2011	2012	Hele 2012
daglige besøg	2.900	2.700	2.126	2.083	760.160	4.832	1.763.833
RO på nettet	2008	2009	2010	2011	Hele 2011	2012	Hele 2012
daglige søgninger	9.000	10.714	9.311	10.033	3.662.003	14.562	5.315.294
Noid	2008	2009	2010	2011	Hele 2011	2012	Hele 2012
daglige besøg			35	22	8.030	22	8.143
sproget.dk	2008	2009	2010	2011	Hele 2011	2012	Hele 2012
daglige besøg	2.384	3.887	3.894	5.228	1.908.220	6.749	2.463.442

Besøgende på nævnets hjemmeside

Hertil skal lægges søgningerne på andre platforme, fx ordbogen.com, som nævnet indgik en samarbejdsaftale med i 2011 (se under normering). I 2012 er der foretaget 10 mio. opslag i Retskrivningsordbogen via ordbogen.com.

Der er således i alt foretaget 19 mio. opslag i nævnets produkter på nettet i løbet af 2012, en forøgelse i forhold til 2011 på 114 %.

VEJLEDNING MV.

Medarbejderne i Sprognævnet har holdt foredrag og har medvirket i radio og tv med oplysning om nævnets virksomhed og om sprogproblemer i almindelighed.

Nævnet har haft besøg af skoleelever, studerende fra de højere læreanstalter og grupper af sproginteresserede; alle er blevet orienteret om nævnets virksomhed.

Desuden har studerende og forskere konsulteret nævnet i forbindelse med formulering og udarbejdelse af opgaver, specialer, eksamens-, ph.d.- og forskningsprojekter og har fået vejledning af nævnets ansatte.

På grund af travlheden med Retskrivningsordbogen har nævnet ikke haft praktikanter i 2012.

NÆVNET I MEDIERNE

Instituttets mediestrategi har som mål at opnå større synlighed i medierne, at få nævnets budskaber frem på den mest hensigtsmæssige måde, at sikre bred viden om nævnets optræden i offentligheden blandt medarbejderne og at sørge for at pressehenvendelser dirigeres hen til de relevante medarbejdere. Nævnets interne medieservice skanner hver dag aviserne for nyheder som involverer nævnet, og fokus på nyheder til nævnets hjemmeside og sproget.dk er en fast del af nævnets ugentlige rutiner.

Nævnet har fortsat aktiviteterne med en sprogklumme i Jyllands-Posten og deltaget i radioprogrammet Sproglaboratoriet i DR's P1. Endvidere leverer nævnet et fast bidrag til bladet Dansk, som udkommer 4 gange om året, samt sproglige indslag i radioprogrammet P4 Formiddag (DR) og deltagelse i DR's radioprogram Sprogminuttet.

Nævnets mediestrategi skal revideres i de kommende år, således at der også formuleres mål og principper for nævnets tilstedeværelse i de sociale medier.

Nævnets medarbejdere, direktør og formand har i 2012 givet 49 interview i radioen, 24 interview i tv, 108 interview i aviser og blade, fået optaget 1 kronik og skrevet 12 klummer og 3 læserbreve. Derudover er der blevet holdt 19 foredrag.

Nævnet har leveret 48 % flere indslag i medierne i 2012 i forhold til 2011. Forøgelsen skyldes først og fremmest den store interesse og medieaktivitet der fulgte i kølvandet på udgivelsen af Retskrivningsordbogen 2012.

Mediestatistik

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Interview radio	31	22	16	27	26	49
Interview tv	3	3	5	10	8	24
Interview aviser/blade	59	37	30	62	79	108
Kronikker	5	4	2	1	1	1
Læserbreve/debatindlæg	6	6	0	5	7	3
Klummer		6	11	12	12	12
i alt	104	78	64	117	133	197

KAMPAGNEN GANG I SPROGET

Kampagnen blev igangsat i 2009 og sluttede i sommeren 2012.

Formålet med kampagnen var at skabe større bevidsthed om hvad et sprog er, hvilken betydning det har for den enkeltes personlige, sociale og kulturelle udvikling, samt hvorfor og hvordan sproget forandrer sig. Kampagnen sigtede bred mod at skabe accept af og respekt for forskellige former for sproglig variation, fx dialekt,

kunstnerisk sprog, fremmedsprog, ungdomssprog, fagsprog, det talte sprog, det skrevne sprog, tegnsprog osv. Samtidig ville kampagnen formidle forståelse for at en vis standardisering er nødvendig for at opnå en smidig og klar kommunikation. Udgangspunktet var at kampagnen på en underholdende måde skulle illustrere forskellige former for sprogbrug og udvikle danskernes sproglige fantasi og situationsforståelse.

Kampagnens økonomi

Der blev i alt bevilget 2,9 mio. kr. i kampagnens løbetid. Kampagnens basisbevilling blev suppleret med bidrag fra de deltagende institutioner og forskellige andre aktører hvilket har medført at det effektive budget har været omtrent dobbelt så stort som den givne bevilling. På denne måde har det været muligt at gennemføre et stort antal gode og gavnlige aktiviteter med fin synlighed og effekt.

Kampagnens hovedbudskab var at:

- sproget er vigtigt for os alle
- viden om sproget øger glæden ved at bruge det
- sprog er sjovt.

AKTIVITETER I 2012

I foråret 2012 gennemførtes følgende aktiviteter:

- Danmarksmesterskaberne i Scrabble i samarbejde med Dansk Scrabbleforening
- Visning af tv-serien *Kampen om sproget* på DR1
- Online-test: Test din sprogholdning.
- Lancering af mobilapp med Huskesedler fra Dansk Sprognævn.

Som afslutning på sprogkampagnen Gang i sproget testede Sprognævnet danskeres holdninger til nogle af de mest brændende sproglige diskussionsområder. Der blev fx spurgt om deres holdning til *ligge* og *lægge*, brugen af *hans* og *sin*, betydningerne af ordet *bjørnetjeneste*, de unges sprog, *fordi at*, dialekter og brugen af engelsk. Ca. 10.000 danskere i alle aldre tog testen.

Det viste sig at de fleste danskere har et ganske afslappet forhold til brugen af *hans* og *sin*. Man har ikke problemer med at tage folk der ikke skelner mellem *ligge* og *lægge*, seriøst, ligesom de fleste ikke mener at brugen af *fordi at* skal forbydes. Cirka halvdelen mener at de unges sprog er grimt og sjusket, mens den anden halvdel imidlertid mener det modsatte. Til gengæld er der stor enighed om at det er for galt med den svingende betydning af *bjørnetjeneste*. Størst enighed er der om at man gerne må tale dialekt, og at man i hvert fald ikke skal gå over til at tale engelsk, og sidst men ikke mindst er alle på nær nogle ganske få fuldstændig enige om at Sprognævnet ikke skal uddele bøder.

Testen viser at flertallet har et realistisk og afslappet forhold til deres sprog. At de går op i det og holder af det, men at de er tolerante overfor variation og godt kan forstå at sproget skal følge med udviklingen.

Sproghjælp fra Sprognævnet, de korte huskesedler, kom i 2012 også som app og blev i løbet af ganske kort tid hentet mere end 76.000 gange.

Sprogkampagnens resultater

Aktiviteter	2010	2011	2012
Onlineaktiviteter			
Besøg på www.gangisproget.dk	160.000	30.000	200.061
Test din sprogalders-quiz	200.000	8.000	
Test din sprogtolerance-quiz			10.000
Visninger på Gang i sprogets Youtube-kanal		27.499	
Facebook-indlæg på kampagnens Facebook-site	35	440	111
Fans på kampagnens Facebook-side	2.680	3.144	3.223
Antal aktive på Facebook-siden om måneden	85	2.578	Facebook viser ikke længere antal
Billeder på gangisproget.dk	255		
Foredrag			
Åbningskonference deltagere	200		
Hyr en sproghøj – foredrag for gymnasier og folkeskoler	45	10	
Forfatterbesøg i folkeskolen		13	
Foredrag hvor kampagnen er blevet præsenteret	15	40	25
Arrangementer			
Antal besøgende på Kulturatten		600-800	800-900
Skuringsmøde i Hofteatret sammen med Det Danske Akademi – deltagere		200	
DM i Scrabble - deltagere			50
Konkurrencer			
Gi en historie – fortællekonkurrence for børn			
99 klasser og 54 skoler samt 21 dommerklasser		Gennemført	
Klummekonkurrence for 8. og 9. klasser			
61 klasser og 352 klummer		Gennemført	
TV			
Kampen om sproget (tv-serie på 5 afsnit)		I alt 630.000 seere dvs. 126.000 pr. afsnit	
Produktion af undervisningsmaterialer til de 5 udsendelser til tv-serien Kampen om sproget		Gennemført	

Fortsættes næste side →

Aktiviteter	2010	2011	2012
Apps			
Retskrivningsordbogen på mobil – downloads fra iTunes og Android Market (akkumuleret 2010-2011)		62.000	
Julekalenderapp – downloads i Danmark (iTunes og Android)		60.000	
Julekalenderapp – downloads i Norge oplyst fra Miracle A/S		15.000	
Julekalenderapp – downloads fra andre lande oplyst fra Miracle A/S		500	
Oplæsning af dagens juleord fra appen på alle 24 kalenderdage 2011 på P4 Formiddag over hele landet		24 udsendelser gnsn. på 850.000 lyttere om dagen	
Retskrivningsordbogen til Wordfeud og Rumble		Omtale	Omtale
Sprogolympiaden		Ingen opgivne deltagertal	
Sproghjælp-app (sproglige huskesedler fra dsu)			76.000
Medieomtale			
Presseomtale	210	145	25
Omtale/deltagelse i tv og radio		27	15
Materialer og oplysning			
Sproglige huskesedler fra Dansk Sprognævn		29	
Guide til udformning af sprogpolitik for print og onlinekanaler		Udvikling	Lancering

Normering

Retskrivningsordbogen, 4. udgave, 2012, udkom 9. november 2012, både som trykt bog og som gratis netudgave på dsn.dk.

I Retskrivningsordbogen offentliggøres den officielle danske retskrivning som skal følges af skolen, af alle dele af den offentlige forvaltning, af Folketinget og myndigheder med tilknytning til Folketinget samt af domstolene. Retskrivningsordbogen 2012 er en helt ny ordbog med et fuldstændig ajourført ordforråd. Der er tilføjet 4.500 nye opslagsord, og der er fjernet en del sjældent brugte ord fra ordbogen. Ordbogen er gjort mere brugervenlig på en række punkter, fx er der indført ordidentificerende betydningsangivelser ved et meget stort antal opslagsord, og opslagsord der kan deles, er forsynet med forslag til orddeling. Desuden er der indført flere eksempler på ordenes brug, og der er angivet flere bøjningsoplysninger ved ordene (fx præsensformer ved verberne).

I ca. 1.750 af 3. udgaves ordartikler er der foretaget ændringer i retskrivningen. En del af disse retskrivningsændringer er principielle ændringer der har været behandlet i Sprognævnets repræsentantskab og er blevet godkendt af kulturministeren i samråd med undervisningsministeren. De vigtigste ændringer er:

1. Bindestregsændring i gruppesammensætninger, fx
væg til væg-tæppe kan fremover skrives *væg-til-væg-tæppe*.
2. Bindestregsændring i *e-mail-adresse* mv., fx
e-mail-adresse skal fremover skrives *e-mailadresse*.
3. Apostrofændring, fx
succes'en eller *succesen* skal fremover skrives *succesen*.
4. Ændring af brugen af store og små bogstaver i initialforkortelser, fx
ATP, BNP, it, cd og *dvd* kan fremover skrives *ATP* eller *atp*, *BNP* eller *bnp*,
it eller *IT*, *cd* eller *CD*, *dvd* eller *DVD*.
5. Valgfrihed mellem *-ie* og *-ium* i ord som *akvarium, gymnasium*
og *territorium*, fx
gymnasium kan fremover skrives *gymnasium* eller *gymnasie*.
6. Ændringer i bøjningsformer af visse substantiver på *-en, -el, -er*, fx
køkkenet eller *køknet* skal fremover skrives *køkkenet*
reglen eller *reglen* skal fremover skrives *reglen*.

7. Ændring af sær- og sammenskrivning af forbindelser som

inden for/indenfor mv., fx

Du skal stille skoene uden for døren kan fremover skrives: *Du skal stille skoene uden for døren* eller *Du skal stille skoene udenfor døren*.

Redaktionsgruppen har bestået af Anita Ågerup Jervelund (projektleder), Jørgen Schack, Jørgen Nørby Jensen og Margrethe Heidemann Andersen.

Fagrådet for retskrivning har i 2012 bestået af Sabine Kirchmeier-Andersen, Eva Skaft Jensen, Henrik Lorentzen samt redaktionsgruppen. Anita Ågerup Jervelund var også i 2012 formand og sekretær for fagrådet.

I 2011 blev Christian Becker-Christensen ansat til at korrekturlæse og efterse den alfabetiske del af Retskrivningsordbogen 2012 samt retskrivningsreglerne. Dette arbejde har han fortsat i en del af 2012. Den endelige korrektur af den trykklare ordbog fandt især sted i august 2012 og blev foretaget af redaktionsgruppen samt Christian Becker-Christensen og Ida Elisabeth Mørch.

Philip Diderichsen har stået for opsætningen af ordbogen i trykklart format (XSL Formatting Objects).

Ved udgangen af 2011 var 80 % af den alfabetiske del af ordbogen redigeret, og i den første halvdel af 2012 har hovedparten af redaktionsarbejdet drejet sig om redigering af de resterende 20 % af ordbogen. I 2011 indførte redaktionen de vedtagne retskrivningsændringer i retskrivningsreglerne, og i 2012 er de resterende paragrafer blevet gennemgået med henblik på mindre tilføjelser og ændringer.

Den gratis netudgave af Retskrivningsordbogen 2012 er blevet forbedret i forhold til den tidligere udgave.

Udover selve Retskrivningsordbogen og reglerne findes der på den nye hjemmeside tekster der handler om ordbogen og historien bag ændringerne. Man kan også finde lister over de ændrede ord- og staveformer m.m.

I 2012 har både instituttet og bestyrelsen drøftet en strategi for løbende opdatering af Retskrivningsordbogen på nettet. Strategien beskriver hvordan der løbende kan opdateres med rettelser, mindre tilføjelser, fx flere betydningsoplysninger og nye ord, og hvordan principielle ændringer fortsat kan behandles i overensstemmelse med lovgivningen med inddragelse af fagråd, repræsentantskab og ministerier. Forholdet mellem den trykte og den elektroniske ordbog er imidlertid problematisk da der hurtigt kan opstå uoverensstemmelse mellem netordbogen og den trykte ordbog. Salget af den trykte ordbog går mod forventning rigtig godt, og det er derfor ønskeligt at fortsætte udgivelsen af den trykte ordbog så længe som muligt. De overordnede linjer i strategien er der enighed om i instituttet og i bestyrelsen, men det er besluttet at afvente udviklingen i det kommende år før strategien endeligt vedtages i slutningen af 2013.

Siden oktober 2010 har man gratis kunnet hente Retskrivningsordbogen (3. udg., 2001) som app ned på sin mobiltelefon. Denne app er blevet downloadet ca. 40.000 gange (2010 og 2011). Da RO 2012 udkom, var det ikke hensigtsmæssigt

at man fortsat kunne downloade den gamle ordbog, og den blev derfor fjernet fra markedet. En ny app er under udarbejdelse og forventes klar i løbet af 2013.

Også en elektronisk udgave af Retskrivningsordbogen 2012 til computeren er under udarbejdelse og vil kunne købes og downloades i foråret 2013. Den vil erstatte cd-rommen med Retskrivningsordbogen 2001.

Siden juni 2011 har Retskrivningsordbogen været tilgængelig i ordbogsportalen Ordbogen.com som bruges af mange folkeskoler, universiteter og andre offentlige institutioner. Ordbogen.com fik kort tid efter udgivelsen indarbejdet den nye Retskrivningsordbog i portalen.

Sprognævnet har i 2012 også indgået en samarbejdsaftale med Gyldendal, således at Gyldendals onlinekunder i fremtiden vil kunne slå op i Retskrivningsordbogen 2012 på <http://ordbog.gyldendal.dk>.

Samlet set er der på Sprognævnets hjemmeside og via Ordbogen.com i 2012 foretaget mere end 15 mio. søgninger i Retskrivningsordbogen. Dette er en fordobling i forhold til 2011.

Retskrivningskage serveret ved receptionen hos Dansk Sprognævn i anledning af udgivelsen af Retskrivningsordbogen 2012.

Forskningsberetning for 2012

Ifølge sprognævnsløven har Dansk Sprognævn „til opgave at følge det danske sprogs udvikling, at give råd og oplysninger om det danske sprog og at fastlægge den danske retskrivning“ og er forpligtet til at „arbejde på videnskabeligt grundlag“. Desuden er Dansk Sprognævn omfattet af lov om forskning ved arkiver, biblioteker, museer mv. der gælder for „visse (...) institutioner under Kulturministeriet, hvor forskning er en væsentlig forudsætning for varetagelsen af institutionens hovedopgave“. Sprognævnets forskning har altså det strategiske sigte at tilvejebringe, vedligeholde og forny det videnskabelige grundlag for at løse nævnets opgaver, og nævnet er især pålagt en forpligtelse til at „indsamle nye ord, ordforbindelser og ordanvendelser, herunder forkortelser“.

Men det strategiske formål kan ikke indfris alene ved de bundne forskningsopgaver, for de retter sig først og fremmest imod at vedligeholde det etablerede grundlag. Det er naturligvis en vigtig opgave for nævnet. Men det danske sprogs udvikling kan og bør ses under mange forskellige synsvinkler der på forskellig vis bidrager til oplysnings- og normeringsvirksomheden. Både det danske sprog og det danske sprogsamfund forandrer sig. Derfor er de problemer som danske sprogbrugere søger råd og oplysning om, ikke de samme til alle tider, og de normer der skal oplyses om og tages hensyn til i udarbejdelsen af den danske retskrivning, ligger ikke fast én gang for alle, men er i stadig forandring.

Det gør det nødvendigt at udvikle og forny det videnskabelige grundlag for Sprognævnets virksomhed. Derfor indgår Sprognævnet i samarbejde med andre forskningsinstitutioner om forskning og forskeruddannelse, derfor har nævnets forskere og seniorforskere tid til personlig forskning, derfor prioriterer nævnet ph.d.-stipendier højt, og derfor støtter nævnet at medarbejderne søger om fondsstøtte til deres personlige forskningsprojekter.

FORSKNINGSUDVALGET

Medlemmer

Professor, dr.phil. *Hanne Ruus*, Københavns Universitet, udpeget af Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation.

Seniorforsker, dr.phil. *Karen Skovgaard-Petersen*, Det Kongelige Bibliotek, udpeget af Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation.

Seniorforsker, cand.mag. *Jørgen Schack*, valgt af nævnets videnskabelige personale, og udvalgets sekretær.

Møder

Dansk Sprognævnets forskningsudvalg har holdt to møder i 2012, hvor man bl.a. har behandlet nævnets forskningsberetning for 2011 og aktivitetsplan for 2012. Det første af møderne blev holdt i forbindelse med Sprognævnets forskningsseminar 28.9.2012, det andet d. 10.12.2012. På seminaret diskuterede medlemmer af forskningsudvalget og nævnets medarbejdere bl.a. håndteringen af grammatiske (især syntaktiske) spørgsmål i den sproglige rådgivning.

Endvidere præsenteredes forskningsplanerne for de kommende år, som ud over de punkter som er fastlagt i rammeaftalen (dvs. forskning i udviklingen af ordforrådet og forskning i sproget i de nye kommunikationsmedier), omfatter en ny strategi for indsamling af tekster hvor der fremover vil blive lagt større vægt på tekster som produceres af offentlige institutioner. Der vil desuden fra 2013 blive afsat flere ressourcer på udviklingen i skoleelevers stavning og forhold til retskrivningen.

Udvalget betragter samspillet mellem forskning, formidling og rådgivning, som er kernen i Sprognævnets arbejde, som særdeles vigtigt for den fortsatte opbygning af viden om nutidens sprog. Der findes ikke andre institutioner i Danmark hvor der følges så systematisk med i den aktuelle sprogudvikling, og hvor der tilvejebringes en så omfattende dokumentation af det danske sprog på videnskabeligt grundlag.

Udvalget konkluderede at nævnet også i 2011 havde præsteret en stor forskningsindsats og anbefalede at der yderligere støttes op om nævnets dataindsamling, især i tilknytning til projekter som undersøger sproget i de nye kommunikationsmedier og sprogbrugen i det offentlige, samt at nævnet styrkes i sine bestræbelser på at kortlægge udviklingen i retskrivningen hos især unge sprogbrugere.

INTERNE FORSKNINGSPROJEKTER

Forskningsressurser

Ordsamlingen er i 2012 vokset med 1951 indtastede excerpter. Dette er 1140 excerpter færre end i 2011. Faldet skyldes at fokus har været på færdiggørelsen af Retskrivningsordbogen 2012.

Svarsamlingen: Svar der anses for særlig relevante, fx fordi de ikke kan findes i gængse ordbøger og håndbøger, eller fordi de afspejler nye udviklinger i sprognormer og sprogproblemer, registreres i en database som i 2012 er vokset med 131 svar.

Svarsamlingen og svartjenesten tildeles ikke selvstændig forskningstid, men svarene, især de der registreres, repræsenterer ofte et stykke forsknings- og udredningsarbejde, og samlingen er således et vigtigt kildemateriale for forskning i sprognormernes udvikling.

Korpusressurser: Nævnet har indgået aftaler med Infomedia og med Folketinget om løbende leverancer af tekstmateriale som lægges ind i nævnets korpusværktøj Ordtrawleren (se nedenfor). Mængden af tekster fra Infomedia er i 2012 øget med 93 mio. løbende ord, og der er indsamlet 10 mio. løbende ord fra andre kilder. Materialet suppleres med korpusmateriale fra projektet CLARIN-DK (se nedenfor) og vil efterhånden blive brugt til automatisk ekstraktion af nye ord og vendinger og til

forskellige tekstlingvistiske undersøgelser. Der har i 2012 fortsat været fokus på at finde muligheder for at indsamle tekster fra nye medier som Facebook, chat, twitter, blogs og sms'er, bl.a. har Marianne Rathje indsamlet et korpus af kommentarer fra kommentarfeltet på websitet Ekstrabladet.dk igennem 2 måneder, fra 14. juni – 14. august 2012. Det er blevet til kommentarer fra 145 nyheder, i alt 6153 kommentarer, der udgør 227.838 ord.

Nævnet arbejder fortsat på at løse de mange ophavsretslige problemer som er forbundet med indsamling af korpusdata.

Samlet set råder nævnet nu over et korpus på ca. 527 mio. løbende ord, men fordelingen af teksterne på de forskellige genrer er meget varierende.

Nævnets nye indsamlingsstrategi sigter mod at indsamle flere tekster fra de områder som er omfattet af retskrivningsloven, dvs. fra uddannelsesinstitutioner og offentlige institutioner, for løbende at kunne vurdere om og i givet fald på hvilken måde udviklingen i andre dele af samfundet og i især i de nye kommunikationsmedier påvirker sprogbrugen i det offentlige.

Nye ord og automatisk excerpering

I 2011 og 2012 har arbejdet med automatisk excerpering ligget stille, dels på grund af personaleskift, dels fordi så mange resurser som muligt er sat ind på at færdiggøre Retskrivningsordbogen. Arbejdet genoptages i 2013.

Staveundersøgelse

Projektet (Anita Ågerup Jervelund og Jørgen Schack) har til formål at skabe overblik over stavefærdigheden hos elever i folkeskolens ældste klasser. Udviklingen i elevernes stavefærdighed undersøges ved at sammenligne det indsamlede datamateriale (bl.a. 755 elevers besvarelse af prøven i retskrivning ved folkeskolens afgangsprøve i 2008) med en undersøgelse foretaget af Danmarks Pædagogiske Institut (DPI) i 1978.

I 2012 har undersøgelsen stort set ligget stille pga. af arbejdet med Retskrivningsordbogen. Der er dog udarbejdet en diktat (med særligt fokus på præsens- og sammensatte ord), som primo 2013 besvares af ca. 300 elever fra skoler på Frederiksberg og i Gladsaxe. Herudover vil datamaterialet i løbet af 2013 blive udvidet med et stort antal besvarelser af prøven i skriftlig fremstilling ved folkeskolens afgangsprøve. Den sidstnævnte del af dataindsamlingen sker i samarbejde med Undervisningsministeriet.

Det er planen at der skal iværksættes et større forskningsprojekt – gerne i samarbejde med Københavns Universitet og Undervisningsministeriet – som afdækker stavevanskeligheder hos såvel skoleelever som lærerstuderende. Projektet skal på længere sigt bidrage til udviklingen af formålstjenlige undervisningsmetoder og -materialer.

Sproget i de nye kommunikationsformer

Projektet har til formål at undersøge hvordan sproget bruges i de nye kommunikationsformer, især de skriftlige (Facebook, twitter, sms m.m.). Fokus ligger dels

på om sprogbrugen i de nye kommunikationsformer fungerer efter principper der allerede er kendt fra traditionelle måder at tale og skrive på, dels på om der kan iagttages nye måder at skrive på der specifikt er knyttet til det pågældende medium/den pågældende genre.

Projektets fokus indebærer at man dels ser på sprogbrugen i de nye kommunikationsformer i sin egen ret, dels at man sammenligner med solidt funderet viden om sprogbrugen i traditionelt skriftsprog og i talesprog.

Genreovervejelser (i kommunikationsteoretisk forstand) udgør en vigtig del af projektet. Genre skal her forstås bredt som de karakteristiske træk der er knyttet til enhver given sproglig udveksling: Hvem der henvender sig til hvem med hvilken hensigt, tale vs. skrift, formalitetsgrader, intimitetsgrader, (a)symmetri mellem afsender og modtager osv.

Projektet ledes af dr. phil. Eva Skafte Jensen og involverede i 2012 ph.d. Tanya Karoli Christensen, ph.d. Marianne Rathje, cand. mag. Anna Sofie Hartling, cand. mag. Camilla Bredal With, ph.d. Philip Diderichsen, cand. mag. Line Pedersen, ph.d. Anne Jensen, ph.d. Sabine Kirchmeier-Andersen og ph.d. Ole Ravnholt. Projektet ansøgte om ca. 8 mio. kroner plus overhead fra FKK (Sapere Aude Trin 3), men fik på trods af fremragende internationale bedømmelser ingen støtte.

I 2013 arbejdes der fortsat på at opnå ekstern finansiering, men der sættes samtidigt mindre projekter i gang finansieret af nævnets egne forskningsmidler. Heriblandt sammenlignende undersøgelser af specifikke sprogtræk i forskellige talesproglige og skriftsproglige korpusser, inkl. blogs og tweets. Dette indebærer blandt andet en bearbejdelse af de rådata af blog- og twitterindlæg som nævnet allerede ligger inde med.

Blandt de resultater der sigtes imod, er etablering af et søgbart korpus og løbende publicering af resultater. Visse resultater er allerede på vej, dels en sammenlignende undersøgelse af grammatiske konstruktioner der er kendt fra uformelt talesprog, i tre forskellige typer korpus (blog- og twitterindlæg, talt sprog, traditionelt skriftsprog), dels en undersøgelse af afvigende retskrivning i netavisernes kommentarfelt.

Personlige forskningsprojekter

Margrethe Heidemann Andersens forskningsprojekt har titlen *Normændringer i Retskrivningsordbogen, 4. udgave, 2012*. I projektet indgår en undersøgelse og beskrivelse af de vigtigste normændringer i Retskrivningsordbogen i forhold til de principper som Sprognævnet fastlægger retskrivningen efter, herunder „traditionsprincippet“ og „sprogbrugsprincippet“. I projektet indgår der også en diskussion af de nævnte to principper og en indkredsning af hvad der karakteriserer „den gode og sikre sprogbruger“.

Pia Jarvad har fortsat arbejdet med Nye ord i dansk, bl.a. med at ajourføre ordbogen som en „levende nyordsordbog på nettet“, og har i samarbejde med Christian Becker-Christensen og Jørgen Nørby Jensen løbende udarbejdet nye artikler.

Pia Jarvad arbejder endvidere med et projekt om konkurrence mellem afløsningsord og importord i nyordsdannelsen.

Eva Skaft Jensen arbejder med projektet *Trykfordelingens grammatik*. Projektet har til formål at kortlægge hvordan trykfordelingen i danske ytringer bruges som betydnings- og meningssignal. Grundantagelsen er at trykfordelingen i ytringen reguleres af syntaktisk-semantiske såvel som informationsstrukturelt-pragmatiske forhold, og at disse involverer ordklassetilhørsforhold, syntaktisk funktion, ledstilling, materiale m.m. Projektet har været i gang nogle år, og i 2012 er der med inspiration fra universalpragmatikken (Levinsons udvikling af implikaturbegrebet) blevet formuleret en overordnet teori om hvordan en trykfordeling der afviger fra en såkaldt 'default'-trykfordeling, kan forklares. Desuden er det som en del af projektet blevet undersøgt hvad defaulttrykfordelingen er i ytringer med *have* som hhv. hjælpeverbum og valensverbum. Projektet fortsætter som en række delstudier af specifikke ytringsfænomener. I 2013 undersøges det for eksempel hvordan trykfordelingen er i ytringer med sekvensen *sådan en* med eller uden efterfølgende substantiv, alt efter om der er tale om ægte anaforisk funktion eller om den såkaldt anamnesticke brug (dvs. en indforstået brug hvor afsender forudsætter at modtager ved hvad der tales om). Andre planlagte delstudier omfatter dels trykfordelingen i ytringer med negation og andre operatører (især *kun* og *også*), dels trykfordelingen i ytringer med personlige pronomener og vekslende ledstilling.

Eva Skaft Jensen arbejder endvidere med projektet *Bestemthed*. Projektet har til formål at undersøge hvordan bestemtheds-kategorien bruges i moderne dansk, og hvordan den har udviklet sig indtil nu og stadig udvikler sig. I gammeldansk for cirka 1000 år siden fandtes den ubestemte artikel ikke, og den bestemte brugtes kun sjældent og i særlige tilfælde; det upåfaldende var at bruge substantiv uden bestemthedsmarkering. I moderne dansk er det omvendt. Projektet har været i gang en årrække, og der er allerede publiceret en lang række delstudier i form af artikler og en bog om emnet. Næste delstudie handler om brugen af artikler i faste forbindelser, dels i rigtige ordsprog (*nød lærer (en) nogen kvinde at spinde*), dels i andre faste forbindelser (*at se noget i (en) sammenhæng*).

Eva Skaft Jensen arbejder desuden med projektet *Morfologi fra lydsiden*. På skrift bøjer vi de fleste verber i præsens ved tilføjelse af *-(e)r*: *tager, siger, bliver, giver, beder*. Derved skrives formerne som *tastavelsesord*. Men i udtalen er de (i hvert fald i dansk standardudtale) *overvejende enstavelsesord*. I sms-sprog, på Facebook ol. skrives de ofte som *enstavelsesord*: *tar, sir, blir, gir, ber*. Derved følger de mønstret for mange andre verber der i skriften danner præsens ved at få føjet et *-r* til roden: *få-r, stå-r, gå-r, se-r, le-r, bo-r, dø-r*. Det fører til en *genovervejelse* af hvordan de morfologiske paradigmer hænger sammen: – Skal de nævnte ord fx tilordnes andre paradigmer end tidligere? – Skal forskellen på *stå/står, få/får, ta/tar, ha/har* beskrives som *vokalveksel*? De første betragtninger om dette emne er skrevet ind i et kapitel om morfologi til en ny sproglærebog, som bliver redigeret af Tanya Karoli Christensen & Frans Gregersen. Næste skridt bliver at undersøge et mindre antal verber, fx de nævnte mht. udtale (BySoc, DanPASS) og ortografi (især i uformelle genrer: blog- og twitterindlæg) for også at kunne sige noget om *enstavelsesformernes udbredelse på skrift*.

Sabine Kirchmeier-Andersen arbejder med hhv. et dansk, et nordisk og et europæisk sprogbarometer. Hun overtog i slutningen af 2010 projektledelsen af EFNIL's sprogbarometer European Language Monitor (ELM), som er en kortlægning af sproglovgivning og modersmålenes, minoritetssprogenes, nabosprogenes og fremmedsprogenes status i skole, højere uddannelse, erhvervsliv og kultur.

I det nordiske projekt arbejdes der med at sammenligne sprognævnenes årlige sprogstatusrapporter, først og fremmest dem i Norge og Sverige, og med at finde fælles indikatorer. Der er planer om at etablere samarbejde med de enkelte landes nationale statistikbureauer, fx Danmarks Statistik, for at identificere de områder hvor man kan indsamle data som er relevante for sproglige statusmålinger. Projektet er blevet integreret i Kulturministeriets kulturstatistikprojekt.

I 2012 udkom rapporten om EFNIL's barometer ELM 2 som omfattede data fra 19 lande, og næste fase af projektet, ELM 3, blev igangsat. ELM-gruppen har i 2012 bl.a. holdt møder med EU's generaldirektør for tolkning for at få hjælp til indsamling af data om brug af tolkning i EU-institutionerne.

I 2012 deltog Sabine Kirchmeier-Andersen endvidere i indsamlingen af data til EU-projektet Language Rich Europe (LRE) som ligeledes sigter mod at kortlægge den sproglige mangfoldighed i EU.

Resultaterne af ELM 2 og LRE indgik i Sprognævnets sprogstatus 2012.

Sabine Kirchmeier-Andersen arbejder endvidere med projektet *Ændringer i danske verbers valensmønstre*. Med udgangspunkt i de ændringer i verbernes konstruktionsmønstre der er registreret i nævnets ordsamling, er det blevet undersøgt hvilke typer af ændringer der kan konstateres, hvilke kontekster de forekommer i, og hvordan de kan placeres i en sproghistorisk og sprogtypologisk sammenhæng. I 2012 er der især blevet arbejdet med verber med kausativalternation som fx *gro skæg, faste hunden* og *trave hesten*.

Marianne Rathje arbejder med projektet *Bandeord i dansk – sprogbrug og sprogholdninger før, nu og i fremtiden*. Projektet har til formål at belyse bandeordsinventaret i dansk, afdække udviklingen af bandeordsbrugen sproghistorisk og sprogforandringsmæssigt, samt udforske danskernes bevidste og underbevidste holdninger til bandeord. Bandeord har været et forsømt område i sprogforskningen, men i de seneste 5 år er det blevet et forskningsområde inden for sociolingvistikken – dog især i de engelsktalende lande; bandeordsforskning i de nordiske sprog er stadig ret sparsom. Indtil videre har forskningsprojektet „Bandeord i dansk – sprogbrug og sprogholdninger før, nu og i fremtiden“ belyst dansk bandeordsbrug generationalt og udstukket hypoteser for hvordan bandeordsbrugen vil udvikle sig i dansk i et sprogforandringsperspektiv. Bandeordsbrugen i forskellige danske medier er også undersøgt. Danskernes holdninger til bandeord er blevet undersøgt ad flere omgange: Unge danskeres bevidste holdninger blev undersøgt i 2009, og unges og ældres bevidste holdninger til bandeord og skældsord er blevet sammenlignet i en større undersøgelse i 2011. De underbevidste holdninger er herudover blevet undersøgt via akkommodationsanalyser i tre aldersgruppers talesprog, for at kunne afdække hvordan tilpasningen af bandeordsbrugen til samtalepartnere med en

anden alder kan sige noget om holdningerne til bandeord. I 2012 er der endvidere blevet arrangeret en „theme session“ (med 7 foredrag) med titlen „Swearing in the Nordic countries“ på konferencen International Conference on Nordic and General Linguistics 11, Freiburg Universität, 20. april 2012.

I 2013 skal der foretages en internordisk undersøgelse af de bevidste holdninger til bandeord. Undersøgelsen er allerede foretaget i Sverige, men det er planen at denne skal gentages i Norge, Sverige, Finland – og Danmark. Desuden skal der arbejdes videre på at konsolidere det nordiske netværk af bandeordsforskere (Swearing in Scandinavia – SwiSca, se <http://nordisksprogkoordination.org/swisca>), som blev etableret i 2011, og som i 2012 stod for en konference om bandeord, *Swearing in the Nordic Countries*, afholdt i Dansk Sprognævnets lokaler, med 10 konferenceindlæg af nordiske bandeordsforskere, med deltagere fra 8 forskellige lande og med en stor interesse fra medierne i både Danmark og Sverige.

Marianne Rathje arbejder endvidere på projektet *Unge skriftsprog i de nye kommunikationsformer*. Vi ved ikke ret meget om sproget i de nye medier, dvs. fx sms, chat, twitter, Facebook, e-mail og messenger. Vi mangler at få belyst hvilke sprognormer der har udviklet sig i disse medier, hvilke sprognormer der eksplicit kommer til udtryk her, ligesom vi endnu ikke har viden om præcis hvordan det danske sprog i de nye medier adskiller sig fra brugen af skriftsproget i de traditionelle medier (fx skoletekster, avisartikler, bøger og fysiske breve), eller om hvordan de formodede særsproglige træk i de nye medier påvirker skriftsproget i de traditionelle medier. Formålet med forskningsprojektet er at få indsamlet viden om det danske skriftsprog i de nye medier, dets udbredelse, dets samspil med andre genrer og konsekvenserne for fremtidige sprognormer, fremtidens traditionelle skriftsprog og fremtidig ortografi. Projektets forskningsspørgsmål er derfor: Hvordan påvirkes skriftsproget i de traditionelle medier af skriftsproget i de nye medier?

I 2011 blev der skabt kontakt med unge fra en skole i Jylland og unge fra en skole på Sjælland. Disse unge skal i 2013 interviewes for at få belyst hvilke skriftsproglige genrer de unge møder i deres hverdag, og hvilke skriftsproglige normer de har ift. de forskellige genrer. Derpå skal der indsamles data i form af de unges skoletekster og fritidstekster. Når skoletekster og fritidstekster er indsamlet, kan en analyse af unges skriftsprog i de nye medier påbegyndes. Målet er at identificere afsmitning fra sproget i nye medier på sproget i traditionelle medier og at afdække de skrivestrategier og normer der ligger bag de unges skriftsprog. Projektet har under navnet „R de nye medier 1 trusl mod skriftsprag? Nye mediers påvirkning af det konventionelle skriftsprog“ fået 630.000 kr. fra Kulturministeriets Forskningspulje til et års frikøb af Marianne Rathje til projektet i 2013.

Et beslået projekt er Marianne Rathjes indsamling af kommentarer fra Ekstrabladet.dk. Dette har i 2012 fort til en undersøgelse af ortografiske afvigelser i kommentarfeltet på internettet, som vil blive udbygget i 2013.

Ole Ravnholt har i 2012 fortsat sit projekt *Meddelelsesstrukturen i dansk*, delvis finansieret ved en toårig rammebevilling fra Forskningsrådet for Kultur og Kommunikation (tidl. Statens Humanistiske Forskningsråd).

Jørgen Schack arbejder på en afhandling med arbejdstitlen *Danske nominaler*. Afhandlingen omfatter en række artikler om forskellige nominaltypers struktur og semantik samt artikler om orddannelse, herunder dannelse af varemærker o.l.

EKSTERNT FINANSIEREDE FORSKNINGSPROJEKTER

Ph.d.-projekter og postdoc-projekter

Det der ikke findes – endnu!

En kvalitativ undersøgelse af moderne dansk orddannelse i et integrerende perspektiv (Line Brink Worsøe(LBW)).

Ph.d.-afhandlingens emne er de dynamiske og kreative processer der foregår når vi som mennesker får nye situationer til at give mening for os selv og andre. Projektet er sprogpsykologisk lagt an som en beskrivelse af de socialpsykologiske processer og bevægelser der involveres når vi skaber noget nyt i kommunikation, deriblandt det sproglige. Projektet har to overordnede formål:

Det første er at give et billede af hvordan vi skaber vores forståelse og skaber nyt, samt hvordan vi kontekstualiserer det nye og betydningerne af dette i kommunikationssituationen.

Dette gøres konkret ved 3 casestudier af eksperimentel karakter: et socialiseringsprocesstudie, et diskursivt studie samt et kontekstualiseringsstudie

Det andet formål er at undersøge hvilke mekanismer der spiller ind når vi danner lokale konventioner. Undervejs i beskrivelsen af de sociale processer der involverer og medskaber sprog, undersøges hvordan vi skal forstå de konventionaliseringsprocesser der er involveret i det sprogvitenskabelige udtryk leksikalisering. Dette bliver gjort for at gøre rede for de mange sociale og psykologiske forhold der gør sig gældende i sproglige transformationer over tid. Sidstnævnte vil bidrage i en diskussion om hvordan konventioner skabes og vedligeholdes i forbindelse med nyordsdannelse. Desuden bliver projektet på det videnskabelige plan et bidrag til udvikling af en egentlig metodologi inden for det integrerede sprogsyn.

LBW's projekt blev påbegyndt 1.9.2009, og afhandlingen forventes indleveret i løbet af 2013. Projektet er et ph.d.-stipendium samfinansieret af Kulturministeriet og Københavns Universitet.

DK-CLARIN

Sabine Kirchmeier-Andersen deltager i projektet DK-CLARIN.

DK-CLARIN er en forskningsinfrastruktur for humaniora med sprogligt fokus: skrevet, talt og multimodalt. DK-CLARIN skal indeholde store tekstkorporer med ældre og moderne dansk, parallelle tekster (samme tekst på to sprog), talt sprog, ordbøger, videosekvenser mv. Disse resurser vil blive opmærket med lingvistisk og anden information ved hjælp af automatiske værktøjer. Opmærkningerne gør det muligt at finde og kombinere resultater på helt nye måder. Det betyder at DK-CLARIN vil støtte forskerne på hidtil usete måder og give adgang til nye forskningsresultater inden for sprogvidenskab, litteratur, historie mv.

Sprognævnet er repræsenteret i to delprojekter der har til formål at opbygge hhv. et almensprogligt korpus på ca. 45 mio. løbende ord og et fagsprogligt korpus på ca. 11 mio. løbende ord, omfattende domæner som medicin og sundhed, klima og miljø, it, nanoteknologi, byggeri og anlæg samt landbrug.

Projektet, som blev afsluttet i juni 2011, er i 2012 blevet overdraget til det nye infrastrukturprojekt DIGHUMLAB som er forankret ved Århus Universitet. Nævnet deltager i styregruppen for CLARIN-DK og arbejder for at grænsefladen, herunder søgefaciliteterne, løbende forbedres.

Nordisk klarsprogsprojekt

De nordiske sprognævn har en lang tradition for arbejdet med klarsprog og indtager en ganske unik position i dette arbejde fordi de både omfatter praktikere og forskere. Pia Jarvad er den danske kontaktperson for det nordiske klarsprogsprojekt. I maj 2012 blev der afholdt et seminar hvor klarsprogsrepræsentanterne fra de nordiske sprognævn lagde en overordnet strategi for de kommende 3-4 års fællesnordiske klarsprogsarbejde. Formålet med seminaret var at afdække hvilke initiativer gruppen ønsker at tage på klarsprogsområdet, hvornår og i hvilken rækkefølge tiltagene skal realiseres, og hvordan de skal søges finansieret. Til seminaret havde den deltagende klarsprogsrepræsentant fra hvert nordisk land forberedt en grundig præsentation om status for forskningen i klarsprog i det land. Seminaret var arrangeret af Anne Kjærgaard.

Projektet modtog i 2011 og 2012 40.000 kr. af Sprognævnenes Netværk under Nordisk Sprogkoordination. Der er endvidere afsat midler til en klarsprogskonference i efteråret 2013.

Nordisk børneordbog på nettet

I 2012 har redaktionen arbejdet med definitioner for dansk, norsk (bokmål og nynorsk) og svensk, med indgange til ordbogen fra grønlandsk, islandsk, færøsk, samisk og finsk. Lydfiler til de i alt 3000 ordbogsindgange er indspillet, og ordbogen er blevet gennemgået med henblik på konsekvens og anvendelighed. Ordbogen, som skal lanceres den 1.2.2013 og har fået navnet Nordisk miniordbog, ligger gratis på internettet og indgår som en del af netstedet www.nordeniskolen.org.

Ordbogen er finansieret med støtte fra Nordisk Kulturfond, Nordplus Sprog- og Kulturprogrammet, Nordisk Sprogkampagne, Språkrådet i Norge og Språkrådet i Sverige, Dansk Sprognævn og Netværket for Sprognævnene i Norden. Arbejdsgruppens leder er Torbjørg Breivik, Språkrådet (Norge), og hovedredaktør er Pia Jarvad, Dansk Sprognævn.

Nordisk databaseharmonisering

Ida Elisabeth Mørch, Philip Diderichsen og Sabine Kirchmeier-Andersen deltager i projektet. I 2009 besluttede de nordiske sprognævns netværk at iværksætte udviklingen af et fælles svarbasesystem hvori medarbejdere og eksterne brugere kan søge på tværs af sprogene i hinandens baser. Koblingen mellem sprogene etableres via en såkaldt metataksometri, dvs. en fælles klassifikation af svarene som kobles på de en-

kelte landes egne klassifikationssystemer. På denne måde kan man finde beslægtede svar om fx bestemthed uden at kende det præcise søgeord på det andet sprog.

I 2011 var udviklingen af den fælles database og webgrænseflade i princippet færdiggjort, men testningen og udbedringen af prototypen trak ud på grund af mange fejl i programmeringen fra leverandørens side. Eksempeldata fra de svenske, norske og danske sprognævn er lagt ind for at teste systemet, men systemet kan først frigives til beta-test i 2013. Systemet er forberedt til at der kan tilkobles andre sprog, og at disse sprog kan oprette svar direkte i basen. Både Grønland og Finland har vist interesse for dette. I arbejdsgruppen er der i løbet af 2012 opnået konsensus om de resterende taksonomiområder.

Taksonomien omfatter nu følgende emner: udtale og udtalerepræsentationer, sproglig variation, layout, morfologi, ortografi, syntaks, ordforråd, semantik, pragmatik, tekstlingvistik, minoritetssprog, sprogpolitik og sprogplanlægning og diverse lingvistiske områder.

Projektet finansieres af Sprognævnenes Netværk under Nordisk Sprogkoordination og afsluttes endeligt i 2013.

Nordisk sprog og sprogforståelse i de nye kommunikationsformer (NoSSinK)

Projektet har til formål at opbygge viden om sprog og sprogforståelse i nye medier i de nordiske lande. Arbejdet er siden 2011 foregået inden for rammerne af et nordisk netværk.

NoSSinK-netværket samler og tilgængeliggør viden om sproget i de nye medier fra de deltagende nordiske lande, og netværket undersøger og udvikler mulighederne for at anvende de nye medier i nabosprogs- og modersmålsundervisningen i Norden. Netværket vil være mødested for forskere med henblik på at initiere ny forskning der giver grundlag for komparative studier, undersøge de nye kommunikationsmuligheder og -betingelser som de nye sociale kommunikationsmedier tilbyder, deres konsekvenser for sprogbrugen og den sproglige normdannelse i de nordiske sprogsamfund og for den nordiske sprogforståelse.

NoSSinK-netværket afholdt det første netværksmøde i oktober 2011. I 2012 afholdtes yderligere to netværksmøder (i maj og oktober 2012), der blev oprettet en blog hvor man kan følge netværkets arbejde (på adressen nossink.org), der blev åbnet en Facebookside, og der blev afholdt en specialekonkurrence med tre vindere der hver modtog 10.000 kr. Netværket fortsætter til april 2013 hvor der afsluttes med en nordisk konference med titlen „Sproget i de nye kommunikationsmedier“. Der afsluttes desuden med en samlet netværksrapport fra alle tre deltagende lande.

Netværket finansieres af Nordplus (10.000 euro) og Netværket for sprognævne i Norden under Nordisk Sprogkoordination (10.000 euro).

EU-projektet Language Rich Europe

Siden slutningen af 2010 har Sprognævnet (Sabine Kirchmeier-Andersen og Anni Renner Mortensen) deltaget i et EU-projekt, Language Rich Europe, som undersøger sprogenes status i de enkelte EU-lande fra en flersproglig vinkel. Her er formålet bl.a. at måle hvor godt landene lever op til EU's målsætning om at hver borger

skal kunne mindst 3 sprog: modersmålet og to fremmedsprog. I 2011 har nævnet besvaret et omfattende spørgeskema for dansk samt udarbejdet en rapport om de danske forhold i samarbejde med professor Anne Holmen. I 2012 er der blevet arbejdet med at oversætte rapporterne til dansk. Projektets samlede resultater bliver præsenteret i 2013. Projektet er finansieret med 10.000 euro i 2011 og 10.000 euro i 2012. Se mere på www.languagerich.eu.

Resultaterne fra projektet indgik i Sprognævnets sprogstatus 2012.

European Language Monitor (ELM)

De Europæiske sprognævnets netværk, EFNIL, har siden 2006 løbende fulgt op på sprogenes status i Europa for at etablere en empirisk basis for udvikling af nationale og internationale sprogpolitikker. I 2012 udkom rapporten om EFNIL's barometer ELM 2 som omfattede data fra 19 lande, og næste fase af projektet, ELM 3, blev igangsat. ELM-gruppen har i 2012 bl.a. holdt møder med EU's generaldirektør for tolkning for at få hjælp til indsamling af data om brug af tolkning i EU-institutionerne. Projektleder er Sabine Kirchmeier-Andersen. Projektet finansieres af EFNIL med 10.000 Euro i 2011 og 2012. Se mere på www.efnil.org/elm/elm-1.

Resultaterne af ELM 2 indgik i Sprognævnets sprogstatus 2012.

META-Net

Nævnet bidrog endvidere til endnu en sprograpport i regi af EU-projektet META-Net som har til formål at kortlægge den sprogteknologiske situation i de europæiske lande. Meta-Net-undersøgelsen skal ses som et supplement til både LRE og ELM-rapporterne, som netop ikke indeholder spørgsmål om sprogteknologi. Meta-Net-rapporten blev udgivet i 2012 og blev fulgt op med presseaktiviteter og konferencer i flere europæiske lande. Se mere på www.meta-net.eu.

Resultaterne af META-net indgik endvidere i Sprognævnets sprogstatus 2012.

Forskningsårsværk i 2012

Sprognævnets forskere og seniorforskere har gennemsnitlig 30 % af deres arbejdstid til personligt valgte forskningsprojekter inden for nævnets område, men ikke nødvendigvis jævnt fordelt, således at de i perioder forsker lidt mindre for derefter samlet at afvikle optjent forskningstid. Derudover deltager de i den forskning som instituttet er pålagt eller har påtaget sig. Forskere og seniorforskere som er frikøbt med fondsstøtte til særlige projekter, bruger normalt 90 % af projekttiden på forskning og 10 % til institutopgaver. Ph.d.-stipendiater, som er ansat for tre år, har 80 % af deres arbejdstid til personlig forskning, men afvikler normalt deres institutforpligtelser tidligt i ansættelsen. Videnskabelige medarbejdere uden for stillingsstrukturen har ikke personlig forskningstid, men kan deltage i institutforskning. Tabellen på side 39 viser det samlede antal forskningsmånedsværk i 2012 fordelt på medarbejdere. Der er ikke splittet op på projekter. I opgørelsen medtages alle de opgaver som er knyttet til forskningen, dvs. også forskningsadministration, deltagelse i styregrupper, opbygning af forskningsinfrastruktur, osv. Udarbejdelse af svar i svartjenesten medregnes med 50 %.

Forskningsmånedsværk pr. medarbejder

		FM pr. år
Ole Ravnholt (OR)	45%	5,4
Pia Jarvad (PJ)	42%	5,1
Jørgen Schack (JS)	31%	3,7
Margrethe Heidemann Andersen (MHA)	35%	4,2
Anita Ågerup Jervelund (AÅ)	19%	2,3
Jørgen Nørby Jensen (JN)	21%	2,5
Marianne Rathje (MR)	64%	7,7
Anne Kjærgaard (AK)	78%	9,4
Sabine Kirchmeier-Andersen (SKA)	26%	3,1
Eva Skafte Jensen	24%	2,8
Philip Diderichsen	30%	3,5
Ida Elisabeth Mørch	22%	2,6
Christian Becker Christensen	36%	4,3
I alt	471%	56,5

19 % af forskningstiden er blevet udskudt til 2013 da det viste sig nødvendigt at bruge ekstra resurser på færdiggørelsen af Retskrivningsordbogen. Den gennemsnitlige forskningstid er 40 % pr. medarbejder.

Instituttet arbejder først og fremmest i projekter hvor de personlige forskningsprojekter indgår som delprojekter i interne eller eksterne forskningsprojekter, og på denne måde øges udbyttet af forskningsindsatsen både for projekterne og den enkelte forsker. Der satses fortsat på at få publiceret artikler i internationale og fagfællebedømte tidsskrifter.

Nævnet har også i 2012 jævnlige modtaget studerende, praktikanter og forskere fra danske og udenlandske uddannelsesinstitutioner.

PUBLIKATIONER

Instituttets medarbejdere har i løbet af 2012 udgivet 5 netudgivelser, 6 bøger, rapporter eller tidsskrifter og 37 artikler, heriblandt 16 forskningsartikler hvoraf de 6 er fagfællebedømt. Der er endvidere blevet holdt 53 foredrag og indlæg på konferencer, heraf 34 som præsenterer nævnets forskning.

Publikationsstatistik

	2008	2009	2010	2011	2012
Netudgivelser	2	3	5	8	5
Bøger/tidsskrifter/rapporter	4	4	6	7	6
Artikler - forskning	11	9	11	15	16
Artikler - formidling	13	30	28	23	21
Foredrag - forskning	17	8	12	20	34
Foredrag - formidling	12	15	25	14	19
i alt	59	69	87	79	101

Samlet set har nævnet øget sin produktion inden for forskning og formidling med 16 %. Det er især bemærkelsesværdigt at antallet af forskningsforedrag er øget med 70 %.

Netudgivelser

- www.dsn.dk/sprogprojekter (underside til Sprognævnets hjemmeside)
- www.dsn.dk/retskrivning (underside til Sprognævnets hjemmeside)
- www.dsn.dk/sproghjaelp (underside til Sprognævnets hjemmeside)
- www.gangisproget.dk/nyheder/test-din-sprogholdning (underside til sprogekampagnen Gang i sprogets hjemmeside)
- www.miniordbok.org (Nordisk lydordbog på dansk, norsk og svensk med indgang fra grønlandsk, islandsk, færøsk, samisk og finsk udarbejdet af Pia Jarvad, Birgitta Lindgren og Torbjørg Breivik. Udgivet af Nordisk Sprogkoordination og Netværket for Sprognævne i Norden)

Bøger/rapporter/tidsskrifter

Christensen, Tanya Karoli, Jan Heegård, Torben Juel Jensen, Janus Mortensen,

Nicolai Pharao, Marianne Rathje, Jann Scheuer (red.) (2012): *NyS 42 - Dansk Talesprog. Nydanske Sprogstudier*.

Jensen, Jørgen Nørby og Sabine Kirchmeier-Andersen (red.) (2011): *Nyt fra Sprognævnet 1-4*.

Jervelund, Anita Ågerup, Jørgen Schack, Jørgen Nørby Jensen og Margrethe Heide-mann Andersen (red.) (2012): *Retskrivningsordbogen, 4. udgave*. Dansk Sprognævn, Alinea A/S. 1056 sider.

Kirchmeier-Andersen, Sabine (2012): *Årsberetning 2011*.

Kirchmeier-Andersen, Sabine: *Dansk Sprogs Status 2012*.

Pedersen, Line: *Gang i sproget*. Afsluttende rapport 2012.

Artikler

Forskning

Hartling, Anna Sofie (2012): „Grineren - og andre grineren ord. En grammatisk statusopgørelse“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2012/1, s. 1-6.

Jarvad, Pia og Carl Christian Olsen: „Inuit på nunatakker: Et grønlandsk ordbogsprojekt“. I: *Sprog i Norden* 2012.

Jarvad, Pia: „Både ... men også“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2012/3. s. 1-5.

Jarvad, Pia: „Vandrende benpølse“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2012/4. s. 9-12.

Jensen, Eva Skaftø: „At have eller ikke have. Trykfordelingen i sætninger med *har* og negation“. I: Holsting, Alexandra mfl. (red.). *Ny forskning i grammatik. Fællespublikation 19*. Odense: Syddansk Universitetsforlag, s. 83-103.

Jensen, Eva Skaftø: „Markedness, participation and grammatical paradigms. Jakobsen and Hjelmlev revisited“. I: *Nordic Journal of Linguistics*. 35/2, s. 145 - 168.

Jensen, Eva Skaftø: „Trykfordelingens implikaturer. Betydningsbærende og meningsbærende tryk“. I: *NyS 42*, s. 116-147.

- Kirchmeier-Andersen, Sabine: Denmark. I: Guus Extra og Kutlay Yagmur (red.): *Language Rich Europe: Trends in policies and practices for multilingualism in Europe*. Cambridge University Press 2012, s. 104-110
- Kirchmeier-Andersen, Sabine, Cecilia Robustelli, Jennie Spetz, Gerhard Stickel og Nina Teigland: „European Language Monitor (ELM)“. I: Gerhard Stickel, Michael Carrier (eds.): *Education in Creating a multilingual Europe*. Peter Lang Verlag, Frankfurt a.M., 2012, s. 181-190.
- Kjærgaard, Anne (2012): „Fra lidenskab til ligegyldighed – En caseanalyse fra Danmarks Domstole af et sprogpolitisk projekts (manglende) gennemslagskraft“. I: *Sakprosa*, Vol. 4, nr. 1.
- Kjærgaard, Anne (2012): „A campaign for plain language in the municipality of Copenhagen – from textual effects to organisational context“. I: *Clarity* 67, s. 17-21.
- Kjærgaard, Anne (2011): „Om hvorfor offentligt ansatte ikke bare ændrer skrivestil – fra problemmodel til fortolkningsmodel“. I: *Studier i Nordisk*.
- Kjærgaard, Anne (2011): „Hvordan ser de på sprog i Danmarks Domstole? – En sprogideologisk analyse“. I: Rapport fra klarsprogskonferencen *Juridisk sprog i Norden*, 2011.
- Rathje, Marianne: „Luder og laban. De grimme ord i to generationer“. I: *Nyt fra Sprognævnet*. 2012/2, s. 1-8.
- Rathje, Marianne, Simon Lange og Anna Kristiansen: „På beløbet eller lige på?“. I: *Nyt fra Sprognævnet*. 2012/4, s. 1-4.
- Rathje, Marianne: „Tabu: Vi siger lort, røv og fuck som aldrig før“. Analyse I: *Politiken*, 21.11.2012.

Formidling

- Andersen, Margrethe Heidemann: „Speltmor, curlingmor og andre mødre“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2012/2, s. 9-11.
- Jarvad, Pia: „Nordisk børneordbog på nettet“. I: *Leda-Nyt*, 2012/51, s. 11 - 15.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Bundesligahår“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2012/1, s. 14-15.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Må jeg få en til is?“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2012/2, s. 12-13.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Skamros“. I: *Nyt fra Sprognævnet*, 2012/4, s. 14-15.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Om at svine (til)“. I: *Jyllands-Posten*, 3.10.2012.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Ikke andet?“. I: *Jyllands-Posten*, 13.1.2012.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Olympiade eller olympiske lege?“. I: *Jyllands-Posten*, 14.7.2012.
- Jensen, Jørgen Nørby: „Undervisitet, manuskript og svampignon“. I: *Jyllands-Posten*, 28.1.2012.
- Kjærgaard, Anne: „Er der et liv efter døden?“. I: *Jyllands-Posten*, 31.3. 2012.
- Kjærgaard, Anne: „Please, overvej dette og komme tilbage til mig så hurtigt som muligt“. I: *Jyllands-Posten*, 25.8 2012.
- Kjærgaard, Anne og Simon Lange (2012): „Råd og vejledning om det gode sprogprojekt – dsn.dk/sprogprojekter“. I: *Kommunikationshåndbogen*, Forlaget Andersen.

- Kjærgaard, Anne og Simon Lange (2012): „Det gode sprogprojekt!? Find råd og vejledning på dsn.dk/sprogprojekter“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2012/3, s. 6-12.
- Mørch, Ida Elisabeth og Sofie Vestergaard Braüner: „Hans, hendes eller sin?“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2012/1, s. 7-10
- Mørch, Ida Elisabeth og Jan Heegård: „Led tid, 2 fri og fedtmulecrawl“. I: *Mål og Mæle* 2012/2, s. 26-30.
- Mørch, Ida Elisabeth: „Tjek ind og tjek ud“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2012/1, s. 12.
- Mørch, Ida Elisabeth: „Pluralis af iPad og iPhone“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2012/2, s. 13.
- Mørch, Ida Elisabeth og Jørgen Schack: „Dalai Lama eller dalai lama“. I: *Nyt fra Sprognævnet* 2012/2, s. 13.
- Rathje, Marianne og Daisy S. Grann: „Jeg bander fandme ikke!“. I: *Spindet: Sprogpsykologisk information og debat* 2012/2, s. 44 - 48.
- Rathje, Marianne: „Sex i sproget“. I: *Modermaal-Selskabets årbog 2012*, s. 45 -57.
- Ravnholt, Ole: „Sej(g)-livede stavfejl. Om ældre stavfejl der stadig går igen“. I: *Jyllands-Posten*, 28.4.2012.

Foredrag og konferenceindlæg

Forskning

- Jarvad, Pia: „Nye ord og nyere sprogudviklinger i dansk“. Foredrag på Universitetet i Amsterdam, 2.11.2012.
- Jarvad, Pia: „Forandringer i juridiske tekster“ ved konferencen *Jura på skrift – om sproget i juridiske tekster*. Temadag om juridisk sprog. København 30.10.2012.
- Jarvad, Pia: „Tidstrends og traditioner i madkulturel sammenhæng“. Gæsteforelæsning om at omgås mad i ord og tale. LIFE, Københavns Universitet, 27.9.2012.
- Jensen, Eva Skaftø: „From case marker to marker of subjective evaluation, the development of – ER in Danish“. *45th Annual Meeting of the Societas Linguistica Europaea*, Stockholm 29. august 2012.
- Jensen, Eva Skaftø: „Trykfordelingens implikationer. Betydningsbærende og meningsbærende tryk“. 14. *Møde om Udforskningen af Dansk Sprog* i Århus. 12. oktober 2012.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Del eller dø“. Foredrag om behovet for sprogteknologi i forbindelse med præsentationen af resultaterne fra META-Net-projektet på Island, 27.4.2012.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „– if you can't beat them, join them“. Konference arrangeret af Ljubljanas Universitet med titlen: *Orthographic standards and the new media*. Ljubljana 3.2.2012.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: Foredrag på *Sprogteknologisk Workshop* om udviklingen i dansk sprogteknologi og dansk sprogs status 2012, København 31.10.2012.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: Modtagelse af det norske Fagråd for retskrivning under ledelse af professor Helge Dyvik og foredrag om den nye Retskrivningsordbog, København 8.10.2012.

- Kirchmeier-Andersen, Sabine: Arrangør af: „Taleteknologi – hvad kan vi, og hvad vil vi?“. International workshop i tilknytning til *Swedish Language Technology Conference (SLTC 2012)*, Lund, 25-26. oktober 2012.
- Kjærgaard, Anne: Arrangør af *Nordisk Klarsprogsseminar* (afholdt for klarsprogsrepræsentanter for de nordiske sprognævn), København, 8.-9.5.2012.
- Kjærgaard, Anne: Arrangør (i samarbejde med Lene Rosenmeier) af *Jura på skrift*. Temadag om juridisk sprog, København 30.10.2012.
- Kjærgaard, Anne: „Forstår borgerne hvad SKAT skriver? Modtageranalyser af breve fra de danske skattemyndigheder“. Foredrag ved konferencen *Textvård i yrkeslivet*, Linnéuniversitetet, Växjö, 1.-2.6.2012.
- Kjærgaard, Anne og Lene Rosenmeier: Videopræsentation af klarsprogsgruppen under RELINE – Retslingvistisk Netværk. Vist på seminaret *Talking like a Lawyer – Talking with a Lawyer*, Hotel Nyborg Strand 16.-17.8 2012.
- Kjærgaard, Anne: „The Danish plain language ideology and plain language campaigns in Danish public institutions“. Foredrag på *Sociolinguistics Symposium, Berlin* 21.-24.8.2012.
- Kjærgaard, Anne: „Indbyggernes holdninger og myndighedernes praksis – en sammenlignende undersøgelse af klarsprogssituationen i Norden“. Forslag til fællesnordisk klarsprogsprojekt: Præsentation af projektforslag ved årsmødet for *Netværket for Sprognævnene i Norden*, Oslo 29.8.2012.
- Kjærgaard, Anne: „Hvad mener du, SKAT? Modtageranalyser af breve fra SKAT“. Foredrag ved konferencen *14. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog (MUDS)*, Aarhus Universitet 11.-12.10.2012.
- Kjærgaard, Anne: „Sådan skriver vi i Danmarks Domstole - eller gør vi? Analyse af et sprogprojekt“. Foredrag ved temadagen *Jura på skrift - om sproget i juridiske tekster 2012*. København 30.10.2012.
- Mørch, Ida Elisabeth: „Nordsvar.org og metataksnomien“. *Nordisk netværksmøde*, Oslo 29.8.2012.
- Rathje, Marianne: „Swearing in the speech of three Danish generations“. Konferencen *Swearing in the Nordic countries*. Dansk Sprognævn 6.12.2012.
- Rathje, Marianne: „Taboos in the swearing of three Danish generations: Religious vs. Bodily functions?“. På konferencen *The Taboo Conference*. Bologna University 25.-27.10.2012.
- Rathje, Marianne: „Forskningsnetværket NoSSinK - Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de nye Kommunikationsmedier“. På konferencen *14. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog (MUDS)*. Århus Universitet. 11.-12.10.2012.
- Rathje, Marianne: „Kraftedeme og korrektur i kommentarfeltet“. På konferencen *14. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog (MUDS)*. Århus Universitet, 11.-12.10.2012
- Rathje, Marianne: „Forskningsnetværket NoSSinK - Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de nye Kommunikationsmedier“. På *De Nordiske Sprognævnets Netværksmøde*. Oslo, 29.8.2012.
- Rathje, Marianne: „Swearing in the speech of three Danish generations“. På konferencen *Sociolinguistic Symposium 19*. Freie Universität Berlin, 21.-24.8.2012.

- Rathje, Marianne: „Types of swearing in the speech of three Danish generations: English and sexual vs. Danish and religious“. På konferencen *Dialogic Language Use 3: Miscommunication and Verbal Violence*. Helsinki University, 15.-17.8.2012.
- Rathje, Marianne: „Nordisk sprog og sprogforståelse i de nye kommunikationsmedier“. På konferencen *Vardagligt skriftspråk: igår, idag och imorgon*. Umeå universitet, 14.6.2012.
- Rathje, Marianne: „Do young people swear more than other generations?“. På konferencen *International Conference on Nordic and General Linguistics 11*. Freiburg Universität, 20.4.2012.
- Rathje, Marianne: „R de nye medier 1 trusl mod skriftspragd?“. *Julius Bomholt-seminaret*. Kulturministeriets Forskningsudvalg, Nationalmuseet, 6.12.2012.
- Rathje, Marianne: „Generationsssprog – myte eller virkelighed?“. På danskstudiet ved Aalborg Universitet, 14.11.2012.
- Rathje, Marianne: „Swearing in the Nordic countries“. Introduktion til en theme session på konferencen *International Conference on Nordic and General Linguistics 11*. Freiburg Universität, 20.4.2012.
- Rathje, Marianne: „Generationelle træk i talesprog“. I: *Sociolingvistisk Studiekreds*, 20.3.2012.
- Ravnholt, Ole: „Arbejdsdelingen mellem appellativstammer og bestemmere i nominalsyntagmer“. På konferencen *14. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog (MUDS)*, 11.-12.10.2012.

Formidling

- Andersen, Margrethe Heidemann: Foredrag om engelskpavirkningen af dansk på Syddansk Universitet (Institut for Farmakologi). Odense, 13.1.2012.
- Jervelund, Anita Ågerup: „Retskrivningsordbogen 2012“. Foredrag ved Tjeksporet.dk’s inspirationsmøde i Århus, 3.10.2012.
- Jervelund, Anita Ågerup: „Retskrivningsordbogen 2012“. Foredrag ved Tjeksporet.dk’s inspirationsmøde i København, 15.11.2012.
- Jervelund, Anita Ågerup og Jørgen Schack: „Retskrivningsordbogen 2012“. To foredrag for oversættere og terminologer i EU-institutionerne i Bruxelles, 29.11.2012.
- Jervelund, Anita Ågerup: „Retskrivningsordbogen 2012“. Foredrag for DR Kommunikation og Presse, 12.12.2012.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: Foredrag om parallelsprog på et seminar for sprogmedarbejdere. Københavns Universitet, 3.12.2012.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: Foredag om den nye Retskrivningsordbog for forbundet Kommunikation og Sprog holdt i Ålborg, 1.10.2012.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: Foredrag på Dansk Journalistforbunds årsmøde om den nye Retskrivningsordbog i Odense, 11.11.2012.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Det danske sprogs udvikling og den nye Retskrivningsordbog“. Foredrag på Rødding Højskole, 13.8.2012.

- Kirchmeier-Andersen, Sabine: Foredrag om sproglige statusrapporter og nævnets anbefalinger på *Modersmål Selskabets årsmøde*, 14.5.2012.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: „Hvornår får vi den perfekte maskinoversættelse?“. Foredrag for ledernetværket i firmaet Global Scandinavia, 30.5.2012.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: Foredrag om den nye Retskrivningsordbog for Grænseforeningen i Ringkøbing, 8.11.2012.
- Kirchmeier-Andersen, Sabine: Foredrag om den nye retskrivningsordbog. Dansk Journalistforbunds fagfestival: *Fokus på dit sprog I, II og III*, 11.11.2012.
- Kjærgaard, Anne: „Sprogkampagner – brug og relevans i den danske offentlige sektor“. Foredrag for Det Danske Sprogdepartement i Europa-Kommissionen, 18.4.2012.
- Rathje, Marianne og Ole Ravnholt: „Nordisk Sprog og Sprogforståelse i de nye Kommunikationsmedier“. En netværkspræsentation på konferencen *14. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog (MUDS)*. Aarhus Universitet, 11.-12.10.2012.
- Rathje, Marianne og Ole Ravnholt: „Sprog og sprogforståelse i de nye kommunikationsmedier“. Netværks- og projektpræsentation på *Vardagligt skriftbruk igår, idag och imorgon*. Umeå universitet, 13-15.6.2012.
- Ravnholt, Ole: Kommakursus afholdt på RUC, 29.3.2012.
- Ravnholt, Ole: Oplæg om Dansk Sprognævn, Danske Døves Landsforbunds repræsentantskabsseminar. Castberggård, 1.12.2012.
- Mørch, Ida Elisabeth: „Mød redaktørerne bag sproget.dk“. På BogForum, 11.11.2012.

Hvordan opfylder nævnet sin mission?

Som nævnt i indledningen har nævnet følgende mission:

Ved at indsamle og formidle viden om det danske nutidssprog hjælper og inspirerer vi alle til at udveksle oplysninger, tanker og ideer på et klart og formålstjenligt dansk.

Indsamling af data på videnskabeligt grundlag er afgørende for at nævnet kan løse sin opgave. Nævnet har gjort en stor indsats for at viderebringe sin viden om det danske sprog til alle ved at tilbyde information om det danske sprog både på de traditionelle analoge og de vigtigste nye digitale formidlingskanaler og ved at målrette en del af formidlingen til de brugergrupper som hidtil ikke har brugt nævnets ydelser, fx unge sprogbrugere. Det kan dokumenteres at kendskabet til Sprognævnets arbejde og ydelser derved er blevet øget betydeligt overalt i samfundet. Det kan imidlertid ikke dokumenteres om dette har haft den ønskede effekt, nemlig at danskerne har følt sig godt hjulpet og er blevet inspireret til at formulere sig på et klart og formålstjenligt dansk. Dette vil nævnet tage fat på i 2013 og i de efterfølgende år gennem brugerundersøgelser og gennem undersøgelser af kvaliteten i danskernes stavefærdighed og tekstproduktion.

Den digitale udvikling og den eksplosive vækst i mængden af tekst der bliver produceret overalt, udgør imidlertid en stor udfordring for nævnets indsamling af sproglige data. Tekstproduktionen flytter sig fra analog til digital, og det vil kræve en særlig indsats i de kommende år hvis nævnet fortsat skal kunne indsamle videnskabelige data som skal danne grundlag for de forskningsresultater som er nødvendige for at nævnet kan løse sin normerings- og formidlingsopgave i fremtiden.

Nævnet har følgende vision:

Dansk Sprognævn opleves som en udadvendt forsknings- og informationsinstitution der sikrer den bedst mulige kommunikation for alle. I alle sine aktiviteter holder nævnet en passende balance mellem sprogets funktioner som bærer af tradition og som spejl af samtidens kultur og samfundsforhold.

Nævnet har i de seneste år ikke blot haft en strategi for øget tilstedeværelse i medierne og på diverse platforme, men har også gjort en særlig indsats for at samarbejde på tværs af institutioner, faggrænser og landegrænser. Forøgelsen af antallet af medlemmer i nævnets repræsentantskab i 2008, den danske sprogkampagne, arbejdet med Nordisk Sprogkoordination og medarbejdernes øgede fokus på tværgående samarbejde har medført at nævnets netværk og samarbejdsrelationer er øget betragteligt. Nævnet betragtes i dag som en værdifuld samarbejdspartner nationalt og internationalt i samspil med både private virksomheder og offentlige forskningsinstitutioner og organisationer. Det kan i dag konstateres at nævnets

vision om at blive mere udadvendt, er opfyldt. Om nævnet sikrer den bedst mulige kommunikation for alle, er straks vanskeligere at konstatere og vil blive genstand for nærmere granskning i de kommende år.

Når det skal vurderes om nævnet holder en passende balance mellem sprogets funktioner som bærer af tradition og som spejl af samtidens kultur og samfundsforhold, kan man bl.a. konstatere at den nye Retskrivningsordbog i stort omfang holder fast i den traditionelle retskrivning. 93 % af opslagsordene i ordbogen er uændret, mens 7 % er nye eller ændret, først og fremmest som følge af de vedtagne principielle ændringer i retskrivningen. Den modtagelse som ordbogen har fået, og den forholdsvis afdæmpede debat den har givet anledning til sammenlignet med lanceringer af tidligere ordbøger, kunne tyde på at ikke blot Sprognævnet, men også danskerne opfatter balancen som passende.

Forskning

Målsætningen for Sprognævnets forskning er i rammeaftalen formuleret på følgende måde:

Dansk Sprognævn vil

- tilvejebringe viden om det danske sprogs udvikling og anvendelse med særlig fokus på sprogbrug i nye kommunikationsformer
- tilvejebringe ny viden om dannelse af nye ord, ordanvendelser og udtryksformer.

Nævnet har i 2012 arbejdet intensivt med at udvikle ”Sproget i de nye kommunikationsformer” som et nyt forskningsfelt for at etablere et empirisk og teoretisk grundlag for at nævnet kan rådgive om sprogets udvikling på dette område som udvikler sig hastigt i spændingsfeltet mellem skrift- og talesprog. Opgaven er meget stor og kan ikke løftes uden ekstern finansiering og internationalt samarbejde. Nævnet har søgt 8 mio. kr. til et stort anlagt projekt, men pt. kun modtaget midler til et postdoc-projekt i 2013 fra Kulturministeriets forskningspulje. Desværre har det vist sig mere tidkrævende end forventet at etablere det nødvendige empiriske grundlag for de sproglige undersøgelser, fx elektroniske tekster fra diverse hjemmesider og data fra bl.a. blogs, Facebook og twitter, på grund af bestemmelser i persondataloven og loven om ophavsret.

Trods disse vanskeligheder er der blevet forsket i et begrænset datamateriale, og dette er blevet formidlet i fagfællebedømte publikationer. Bl.a. gennem det nordiske samarbejde er det hurtigere end forventet lykkedes for nævnets forskere at etablere en internationalt anerkendt position på området. Der er planlagt en nordisk konference i 2013, og anbefalingerne fra det nordiske samarbejde vil blive sendt til Nordisk Ministerråd med henblik på formuleringen af forskningsstrategien for de kommende år. Målet er opfyldt.

Forskningen i orddannelse sigter først og fremmest mod løbende at tilvejebringe den nødvendige dokumentation af sprogets udvikling i form af grundige beskrivelser af nye ord. Der er opstået et efterslæb i ordbogen Nye ord i dansk på nettet

med hensyn til beskrivelsen af nye ord som er kommet ind i sproget i de seneste årtier, og det betyder at borgerne har svært ved at finde disse ord i ordbøgerne. Der er i 2012 redigeret 409 nye ord til Nye ord i dansk på nettet, hvilket er lidt mindre end oprindeligt planlagt, og der skal gøres en ekstra indsats for at opfylde dette delmål i rammeaftalen i 2013. Det skyldes at noget af arbejdskraften blev omlagt til færdiggørelse, især korrekturlæsning, af Retskrivningsordbogen 2012, da dette havde en højere prioritet. Der er truffet forberedelser til en dansk/nordisk konference om nye ord i 2013. Målet er opfyldt.

Rådgivning og oplysning

Målsætningen for rådgivning og oplysning er i Sprognævnets rammeaftale formuleret på følgende måde:

Dansk Sprognævn vil

- på så mange platforme som muligt skabe adgang for alle sprogbrugere til viden om forståeligt, formålstjenligt og korrekt sprog
- styrke interessen for sprog hos unge sprogbrugere.

Nævnet satser på at få så meget information som muligt ud til borgerne, bl.a. ved at styrke nævnets tilstedeværelse i medierne således at flere bliver opmærksomme på nævnets ydelser. I 2012 er nævnets hjemmeside og sproget.dk blevet videreudviklet og fornyet. Sproget.dk er blevet nomineret til bedste site i kategorien portaler i Bedst på nettet. Samtidig er der arbejdet videre med at distribuere ordlister med udgangspunkt i Retskrivningsordbogen. Ordlisterne har været medvirkende til at få den officielle retskrivning ud til langt flere brugere end før. Nævnet har fået mere end 80 henvendelser fra offentlige og private interessenter og har med udgangspunkt i erfaringerne herfra lagt en ny distributionsstrategi, således at retskrivningen når endnu længere ud. Den elektroniske udgave af Retskrivningsordbogen er blevet forberedt til at der kan udvikles et endnu mere varieret udbud af produkter i 2013, herunder app og pc-udgave til brug ved folkeskolens afgangsprøver. Nævnets app Sproghjælp (huskesedler) er blevet en stor succes og downloadet mere end 76.000 gange siden august 2012.

Nævnets nøgletal viser at interessen for sproget.dk og nævnets øvrige formidlingsaktiviteter fortsat er voksende, og at antallet af mennesker som har kendskab til Sprognævnet og dets arbejde, øges løbende. I 2012 er antallet af opslag i nævnets ordbøger og download af nævnets apper samlet set øget fra 9 til 19 millioner svarende til en fordobling i løbet af året. Målet er opfyldt.

Styrkelsen af interessen for sprog hos de unge sprogbrugere er dels tilgodeset gennem sprogkampagnen som blev afsluttet i midten af 2013. Især appen Sproghjælp ser ud til at appellere til de unge. TV-programserien „Kampen om sproget“ og det tilhørende undervisningsmateriale som blev udviklet i samarbejde med DR og Dansk lærerforeningen under sprogkampagnen og lagt på DR's hjemmeside, er blevet godt modtaget af skoler og uddannelsesinstitutioner og bruges fortsat. Det nye design og de nye sprogtemaer på sproget.dk har ligeledes fokus på de unge, og

der arbejdes fortsat med at udvikle sprogspil. Sprognævnets beslutning om at gøre ordlister tilgængelige til sprogteknologiske applikationer har bl.a. gjort det muligt at der kommer flere og bedre spil af typen Wordfeud på markedet, hvilket ligeledes er med til at øge interessen for sprog hos unge mennesker, ligesom den øgede mediedækning af sproglige emner ikke kan undgå at sætte sine spor. En egentlig brugerundersøgelse der kan dokumentere at nævnet får flere henvendelser fra unge end for 5 år siden, vil blive foretaget i 2013.

Normering af retskrivningen

Målsætningen for normering af retskrivningen er i Sprognævnets rammeaftale formuleret på følgende måde:

Dansk Sprognævn vil

- sikre en effektiv informationsoverførsel gennem et stabilt skriftbillede
- muliggøre en fagligt veloplyst sprogdebat i det offentlige rum ved at indsamle og formidle relevante oplysninger om sproglig praksis og sprogets status.

Formålet med en fælles retskrivningsnorm er at skabe et stabilt skriftbillede som sikrer en effektiv og hurtig informationsoverførsel i skriftlige kommunikationsmedier. For at få den ønskede effekt skal normen endvidere formidles bredt til alle. Retskrivningsordbogen blev lanceret planmæssigt i november 2012 som bog og som netordbog og ventes klar som applikation til smartphones og tavlecomputere i foråret 2013. Der er udviklet en forretningsmodel for den fremtidige distribution af ordbogen og diverse ordlister. Målet er opfyldt.

Nævnet har i 2012 afsluttet og publiceret 3 forskellige undersøgelser af sprogs status på europæisk plan på forskellige områder, bl.a. sproglovgivning, sprogundervisning og sprogteknologi. Resultaterne er blevet præsenteret på en række rapporter, artikler, workshops og konferencer og sammenfattet i nævnets sprogstatus 2012 som bl.a. indeholder et katalog med forslag til tiltag til styrkelse af dansk og fremmedsprog i Danmark. Undersøgelsesresultater har været genstand for omfattende offentlig debat i 2012. Målene er opfyldt.

Aktivitetsplan for 2013

Nævnet har i 2013 fortsat fokus på at udvikle ordbogen Nye ord i dansk, bl.a. med flere ord og en forbedret hjemmeside.

Endvidere skal arbejdet med at tilgængeliggøre Retskrivningsordbogen, bl.a. som app og som pc-udgave, samt forskellige typer af ordlister som kan integreres i it-produkter som stavekontroller, søgesystemer og tv-tekstning færdiggøres. Da det er besluttet at ordbogen fremover skal opdateres løbende, skal der i løbet af 2013 udvikles nye metoder til at holde ordbogen ajour på de forskellige platforme, ligesom processen for godkendelse af ændringerne i retskrivningen skal afstemmes i forhold til repræsentantskabet og ministeriet.

Sprognævnet fortsætter som projektleder af kortlægningen af oplysninger om sprogpolitik og sproglovgivning og af oplysninger om sproget i undervisning og højere uddannelse, erhvervslivet og kulturen i samarbejde med de europæiske sproginstitutioners netværk EFNIL. I 2013 skal der indsamles data til 3. indsamlingsrunde i 24 europæiske lande. Resultaterne af og anbefalingerne fra EU-projektet Language Rich Europe, som ligeledes har kortlagt sprogpoltiske forhold i Europa, skal ligeledes formidles i 2013.

Nævnet vil også i 2013 løbende søge supplerende midler til de forskningsområder som er fastlagt i rammeaftalen, dels for at øge kvaliteten i forskningen og dels for at øge mulighederne for at gøre sig gældende forskningsmæssigt på internationalt niveau. Der arbejdes på at opbygge nye forskningsprojekter inden for områderne stavefærdighed og tekstproduktion i uddannelsesinstitutionerne og i det offentlige. Hovedvægten ligger i første omgang især på indsamling af autentiske tekster som fx retskrivningsprøver og elevstile for at etablere et repræsentativt og søgbart datamateriale. Endvidere skal der i løbet af 2013 udarbejdes en strategi for løbende indsamling af data fra offentlige institutioner, dvs. de institutioner som er omfattet af retskrivningsloven.

Nævnet har behov for at finde bedre løsninger på den løbende indsamling af tekstmateriale således at nævnet kan leve op til sin opgave at følge sprogets udvikling, især når det gælder sproget i de digitale medier. Forskningsrådene vil ikke finansiere dataindsamling, og fondene vil ikke give midler til løbende indsamling af tekster og til drift og vedligeholdelse af de store tekstdatabaser. Indsamling og registrering af de indsamlede tekster er særdeles omkostningstungt og skal ske løbende for at sikre den nødvendige dokumentation af sprogdudviklingen. Der skal arbejdes med at finde løsninger på dette i løbet af 2013.

Der forventes igen eksterne indtægter i 2013 på ca. 3. mio. kr. Dette skyldes at aftalen med Nordisk Sprogkoordination er blevet forlænget yderligere et år. Hvis nævnet bliver værtsinstitution for Nordisk Sprogkoordination fra 2014, vil der ske en klarere administrativ adskillelse af de to institutioners økonomier. Hidtil har Nordisk Sprogkoordination kørt som et projekt under Dansk Sprognævn med Sprognævnet som overordnet ansvarlig ledelse. Nævnet har anbefalet at sprog-

koordinationen fra 2014 etableres som en selvstændig institution under Nordisk Ministerråd, evt. fortsat i et kontorfællesskab med Sprognævnet.

Nævnet har i slutningen af 2012 udarbejdet en ny forretningsmodel for at stabilisere indtægterne fra Retskrivningsordbogen da der på grund af udviklingen på ordbogsmarkedet må forventes et stærkt fald i salget af den trykte ordbog, sandsynligvis ikke i 2013, men formentlig i de efterfølgende år. Forretningsmodellen skal endeligt godkendes i 2013. Den nye forretningsmodel og det større antal brugere er en stor udfordring for Sprognævnet da de mange brugere har en berettiget forventning om at de nye platforme bliver løbende serviceret og opdateret. Det medfører en øget teknisk/administrativ belastning svarende til ½-1 stilling om året. Det er endnu usikkert om indtægterne i den nye forretningsmodel vil kunne finansiere en sådan omkostning på længere sigt.

I midten af 2013 skal nævnet flytte til Rosenørns Allé. Det kan næppe undgås at flytningen vil kræve en del ressourcer, og at det formentlig vil komme til at påvirke produktiviteten i 2013.

Regnskab 2012

Virksomhedens økonomiske hoved- og nøgletal

1000 kr., løbende priser	2010	2011	2012
Resultatopgørelse			
Ordinære driftsindtægter	-14.332,8	-15.417,8	-14.541,1
– Heraf indtægtsført bevilling	-10.084,1	-9.200,0	-9.300,0
– Heraf eksterne indtægter	-4.248,7	-6.217,8	-5.241,1
Ordinære driftsomkostninger	14.303,1	15.271,1	14.999,3
– Heraf løn	6.718,1	6.816,2	7.624,6
– Heraf afskrivninger	271,7	397,6	282,6
– Heraf øvrige omkostninger	5.112,6	5.676,3	4.875,7
Resultat af ordinær drift	-29,7	-146,7	458,2
Resultat før finansielle poster	-29,7	-146,7	458,2
Årets resultat	-0,7	-101,2	507,3
Balance			
Anlægsaktiver	1.917,4	1.519,8	1.649,9
Omsætningsaktiver	5.326,9	6.389,8	5.443,8
Egenkapital	575,3	276,0	169,3
Langfristet gæld	1.859,1	1.461,5	1.150,1
Kortfristet gæld	3.953,8	5.021,5	4.391,4
Lånerammen	2.600,0	2.600,0	2.600,0
Træk på lånerammen	1.859,1	1.461,5	1.150,1
For 2012 opgøres træk på lånerammen som summen af immaterielle og materielle anlægsaktiver (undtaget donationer) inklusiv periode 13, og ikke som tidligere som saldoen på FF4.			
Det er derfor ikke muligt at sammenligne tal vedr. træk på lånerammen i 2012 med tidligere år.			
Finansielle nøgletal			
Udnyttelsesgrad af lånerammen	71,5%	56,2%	44,2%
Negativ udsvingsrate	263,7%	74,7%	7,2%
Overskudsgrad	0,0%	0,7%	-3,5%
Bevillingsandel	70,4%	59,7%	64,0%
Personaleoplysninger			
Antal årsværk	13,0	15,0	15,0
Årsværkspris	516,8	454,4	508,3
Lønomsætningsandel	46,9%	44,2%	52,4%
Lønsumsloft	6.200,0	6.000,0	6.000,0
Lønforbrug	5.255,4	5.928,9	6.359,2

Nævnets eksterne midler var i 2012 ca. 1 mio. kr. færre end i 2011. Dette skyldes at hhv. den nordiske og den danske sprogkampagne blev afsluttet medio 2012.

Nævnet går ud af 2012 med et underskud på 507.300 kr. Heraf er 100.000 kr. forbrug af opsparede midler fra 2011 til lanceringen af Retskrivningsordbogen 2012. 400.000 kr. skyldes en posteringsfejl som er blevet rettet.

RETSKRIVNINGS- ORDBOGEN

4. udgave

RO

Dansk
Sprognævn

Dansk Sprognævn

H.C. Andersens Boulevard 2 · DK-1553 København V

Telefon: +45 33 74 74 00 · Fax: +45 33 74 74 20

Spørgetelefon.: +45 33 74 74 74

mandag-torsdag 10-12 og 13-15

www.dsn.dk